

Νιάουστα

ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΝΑΟΥΣΤΑ
Αρ. ΑΔ. 4360
Hellenic Post

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΝΑΟΥΣΑΣ

Έτος 32ο - ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2009 - ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 127 - ISSN 1106-2118

- Η 25η γυναίκα του Αμπού Λουμπούτ
- Το Χάντμπολ στη Νάουσα
- 2009: Έτος Δαρβίνου

Περιεχόμενα

Εν συντομία... Πολιτιστικά και άλλα, του τριμήνου...	4
Φιλώτα Αδαμίδη: Συνάντηση μ' ένα φίλο από τα παλιά.....	11
π. Αθανασίου Νίκου, Αλέξανδρου Οικονόμου, Πέτρου Στοϊδη βιβλιοπαρουσίαση: Εμμ. Στ. Βαλσαμίδη, «Ψηφίδες» τόμοι 2ος & 3ος.....	15
π. Γεωργίου Χρυσοστόμου: Παρουσίαση του τόμου «Προσωπογραφικά και Ιστορικά»	19
Ηλία Τσέχου: Ο φόνος του πρόκριτου Ιωάννη Αμπανόζη	22
Παύλου Κυριακίδη: Η 25 ^η γυναίκα του Αμπού Λουμπούτ.....	25
Αθηνάς Ξανθίδη: Ποίηση.....	28
Κωνσταντίνου Α. Λαπαβίτσα: Θεσμοί της σχολικής ζωής Σχολικές εορτές και εκδηλώσεις.....	29
Κώστα Λούκα: Το Χαντ-μπολ στη Νάουσα.....	32
Δ. Στυλιανίδη, Α. Σιμώνη, Θ. Σωτηρόπουλου, Μαγδ. Κουκουρίζου: Η ροδιά.....	35
Κατερίνας Κεράστα: 2009 Έτος Δαρβίνου.....	40

“ΝΙΑΟΥΣΤΑ”

ΤΡΙΜΗΝΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΝΑΟΥΣΑΣ
“ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΜΙΧΑΗΛ Ο ΛΟΓΙΟΣ”

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2009

Έτος 32ο - Τεύχος 127, Αριθμός ISSN: 1106 2118

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: Σύλλογος Αποφοίτων Νάουσας, (+) Οδυσσεύς Ντινόπουλος

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ: ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΝΑΟΥΣΑΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ: Αλέξανδρος Οικονόμου, πρόεδρος Δ.Σ.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: Οικονόμου Αλέξανδρος, Καρατσιώλης Γιάννης, Στοϊδης Πέτρος, Υφαντίδης Αχλλέας, Καραγιαννοπούλου Σοφία, Παναγιωτίδης Κώστας, Πετρά Δάνα.

ΓΡΑΦΕΙΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ - ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ:

- Δημοτική Βιβλιοθήκη Νάουσας

Διον. Σολωμού 3 Τ.Κ. 59200 ΝΑΟΥΣΑ, τηλ. 2332024102

- Αλεξ. Οικονόμου, Καρανάτσιου 2, 59200 Νάουσα, τηλ. 2332029380

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΙΟΣ ΒΕΡΟΙΑΣ:

Γιάννης Καρατσιώλης - Γεωπόνος τηλ. 2331060331

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ:

Το νέο «σπίτι» του Λυκείου Ελληνίδων Νάουσας. (Φωτ. Ηρ. Τέσσα)

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ:

Χρήστος Πρασκίδης τηλ. 2353024287

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ:

ΗΛΙΟΣ Φ. ΠΑΛΛΗΣ Κ. & ΣΙΑ Ο.Ε.

30 ΧΑΛΚΙΔΑΡΕΩΣ - Νάουσα, Τηλ. 2332027638

Η συντακτική επιτροπή του περιοδικού δεν φέρει καμία ευθύνη για τα ενυπόγραφα κείμενα που δημοσιεύονται. Την ευθύνη φέρει ο υπογράφων το κείμενο.

Σημείωμα της Σύνταξης

Αγαπητοί φίλοι

Πιο συνεπείς αυτήν τη φορά, από άποψη χρόνου κυκλοφορίας του περιοδικού μας, επικοινωνούμε και πάλι μαζί σας, ευχαριστώντας σας για την αμέριστη στήριξη που παρέχετε στην όλη προσπάθεια, καταβάλλοντας κανονικά τη συνδρομή σας, που είναι, όπως όλοι ξέρουμε, η μοναδική πηγή εσόδων της Πολιτιστικής μας Εταιρείας, που μόλις επαρκούν για την κάλυψη των εξόδων εκτύπωσης και κυκλοφορίας του περιοδικού μας. Οι εκτός Ναούσης συνδρομητές μας θα βρουν μέσα στο τεύχος αυτό την επιταγή με την συνδρομή του περασμένου χρόνου, την οποία παρακαλούμε να εξοφλήσετε όσο πιο έγκαιρα γίνεται.

Ενδιαφέρουσα κι αυτήν τη φορά η ύλη που περιλαμβάνεται στο τεύχος αυτό, ελπίζουμε να σας κρατήσει συντροφιά τους επόμενους τρεις καλοκαιρινούς μήνες. Πάντοτε περιμένουμε τις συνεργασίες σας μαζί βεβαίως με τα ευπρόσδεκτα σχόλιά σας, που μας βοηθάνε να γινόμαστε καλύτεροι.

Ευχαριστώντας για την πολύ καλή υποδοχή και αποδοχή που είχε το πρώτο έγχρωμο εξώφυλλο του περιοδικού μας, που σηματοδοτεί ένα νέο «άνοιγμα» στη σύγχρονη εποχή το Διοικητικό Συμβούλιο της Πολιτιστικής Εταιρείας Νάουσας «Αναστάσιος Μιχαήλ ο λόγιος» σας εύχεται Καλό Καλοκαίρι!

Διακίνηση περιοδικών

Εμβάσματα συνδρομές:

Αλέξανδρος Οικονόμου

Καρανάτσιου 2, Νάουσα- τηλ. 2332029380 (TK 59200)

Δημοτική Βιβλιοθήκη Νάουσας

Σολωμού 3 τηλ. 2332024102

Περιοδικά και βιβλία αποστέλλονται

ταχυδρομικά με αντικαταβολή

Είναι διαθέσιμα όλα τα παλιά τεύχη του περιοδικού για να συμπληρώσετε ενδεχομένως τις ελλείψεις σας.

Τιμοκατάλογος εκδόσεων

που διατίθενται από την Π. Ε. Νάουσας

Τιμή τεύχους: 5.00€

Ε. Στουγιαννάκη: Ιστορία της πόλεως Ναούσης 20.00€

Συλλογικός τόμος: Νάουσα, 19ος-20ος αι. 25.00€

(Σκληρό εξώφυλλο) 30.00€

Δ. Βλάχου: Η ΑΝΑΦΟΡΑ ΜΟΥ 20.00€

Εν συντομία...

Πολιτιστικά και άλλα, του τριμήνου

Με τον Απρίλιο να «βαραίνει» χαρακτηριστικά από άποψη πληθώρας εκδηλώσεων, κυρίως λόγω του Ολοκαυτώματος, αλλά και τον Μάιο με το 6^ο Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Νάουσας (όπως είναι πια ο νέος του τίτλος), το δεύτερο τρίμηνο του έτους μας επιφύλαξε αρκετές ευχάριστες πολιτιστικές «ειδήσεις», εκδηλώσεις και άλλα γεγονότα, που είχαμε την ευκαιρία να παρακολουθήσουμε. Αντίθετα λιγότερο «ζωντανός» ο Ιούνιος, λόγω των εξετάσεων που όπως κάθε χρόνο εξακολουθούν να ταλαιπωρούν μαθητές, εκπαιδευτικούς και γονείς, αποτελεί μικρή ανάπαυλα πριν τις καλοκαιρινές εξορμήσεις:

«Ανέβα στη στέγη να φάμε το σύννεφο»

Το γνωστό και αγαπημένο έργο του Γιάννη Ξανθούλη «Ανέβα στη στέγη να φάμε το σύννεφο» παρουσίασε στις αρχές Απριλίου στο Δημοτικό θέατρο η Θεατρική Ομάδα του 3^{ου} Γυμνασίου Νάουσας, πιστή, για μια ακόμη φορά στο ετήσιο ραντεβού της με το κοινό. Εκτός από τις δύο παραστάσεις για το ευρύ κοινό (τα έσο-

δα μάλιστα από την μία διατέθηκαν, με απόφαση των παιδιών, για την ανακαίνιση του κτιρίου «Μούγγρη», της Εταιρείας Πολιτισμού «Αριστοτέλης»), δόθηκαν παραστάσεις για τα γυμνάσια, τα δημοτικά και τα νηπιαγωγεία της πόλης μας, που τις παρακολούθησαν περισσότεροι από 1800 μαθητές και εκπαιδευτικοί. Οι συντελεστές της παράστασης είναι: Σκηνοθεσία - σκηνογραφία Νίκος Κύρου. Ενδυματολογία Μαρία Μακρή. Χορογραφία: Ολυμπία Τσίτση- Ζαφειρούλα Ζαφειρίου. Μουσική: Απόστολος Ζαφειρίου. Συμμετέχουν οι μαθητές: Καλλιόπη Φιλιππίδου, Περικλής Μυλωνάς, Ιωάννα Τζάτσκα, Αθανασία Φωτιάδου, Κώστας Δημητρούσης, Κατερίνα Χονδρού, Στέργιος Παρίζας, Μαρία Πατρώνα, Γιάννης Ήλκος, Ελένη Παπανάνου, Ζαφειρούλα

Ζαφειρίου, Ευδοξία Τούφα, Σιντορέλα Τζιέρτζι, Ραφαέλα Μαρτζοκάι, Μαρία Γεωργιάδου, Μάρθα Τσιτλακίδου, Ιωάννα Ιντασβίλι. Τραγουδίσαν οι πρωταγωνιστές και η Μαριάννα Παλαιά.

Η Άννα Βαγενά συγκλόνισε με το «Γάλα»

Ένα έργο πραγματική «γροθιά» στο στομάχι, το «Γάλα» του Βασίλη Κατσικονούρη παρουσίασε στη Νάουσα, στα μέσα Απριλίου, ο θίασος της Άννας Βαγενά, στα πλαίσια περιοδείας της ανά την Ελλάδα. Το έργο αφηγείται την ιστορία μιας μητέρας μετανάστριας από την πρώην Σοβιετική Ένωση, με δυο γιους, ο ένας από τους οποίους πάσχει από σχιζοφρένεια, οι οποίοι προσπαθούν να επιβιώσουν στην Ελλάδα. Με σπαρτακτικό τρόπο παρουσιάζεται η απόγνωση της μάνας και ο ψυχικός σπαραγμός της για την ασθένεια του μικρού της γιου, μαζί με το φόβο από τον κοινωνικό ρατσισμό του περιβάλλοντός της.

«Αδελφοποιήθηκαν» Νάουσα και Μεσολόγγι

Ο Δήμαρχος Νάουσας κ. Καραμπατζός και η αντιδήμαρχος κα Καρυδά συμμετείχαν στις

εκδηλώσεις για τον εορτασμό της 183^{ης} επετείου της Εξόδου του Μεσολογγίου, το τριήμερο 10-12 Απριλίου, επικεφαλής αντιπροσωπείας Λαογραφικών συλλόγων της πόλης μας. Κατά την διάρκεια των εκδηλώσεων υπογράφηκε Πρωτόκολλο

Αδελφοποίησης μεταξύ των δήμων της Ιεράς Πόλεως Μεσολογγίου και Ηρωικής Πόλεως Ναούσης καθώς και άλλων εννέα ιστορικών Δήμων της χώρας, στα όρια των οποίων περιλαμβάνονται περιοχές που με τον αγώνα τους συνέβαλαν καταλυτικά στην απελευθέρωση του Έθνους από τον Τουρκικό ζυγό. Έτσι, στο Δίκτυο Ιστορικών Πόλεων, εκτός του Μεσολογγίου και της Νάουσας συμμετέχουν οι δήμοι Ψαρών, Ύδρας, Μάνης, Σουλίου, Ζαλόγγου, Καλαβρύτων, Αρκαδίου, Καλαμάτας και Οιτύλου. Αντίστοιχη τελετή πραγματοποιήθηκε και στη Νάουσα, στα πλαίσια των φετινών εκδηλώσεων του Ολοκαυτώματος.

Συναυλία σύγχρονης ροκ μουσικής του Ωδείου «Αριστοτέλης»

Το τμήμα σύγχρονης μουσικής του Ωδείου «Αριστοτέλης» έδωσε τις μέρες μετά το Πάσχα συναυλία στο «ΚΙΟΣΚΙ» με μουσική μέταλ και

ροκ. Επίσης εμφανίστηκε το τμήμα κρουστών

της σχολής. Τα μουσικά σχήματα που συμμετείχαν είναι:

“Α.Μ.Ε.”: Πόρναλη Ελισάβετ (κιθάρα - φωνή), Σιμονιάν Μαριλένα (κιθάρα - φωνή), Κατή Αφροδίτη (κιθάρα - φωνή).

“Ντουέτο”: Πείου Αθηνά (φωνή), Μητσκόπουλος Λάζαρος (κιθάρα - φωνή).

“Γυάλινα αγάλματα”: Κολοβός Κων/νος (ντραμς), Βαρβέρης Νίκος (μπάσο - φωνή), Αμανατίδης Θεόφιλος (κιθάρα - φωνή), Μάνος Γιάννης (πλήκτρα - φωνή).

“Handpicked Troops”: Μυλωνά Κατερίνα (μπάσο), Βογιατζής Γιώργος (ντραμς), Βογιατζής Ορέστης (πλήκτρα), Σουρλάμτας Κώστας (κιθάρα), Τατάσης Χρ. (κιθάρα), Καπετανόπουλος Κώστας (κιθάρα).

“G.O.D.”: Μυλωνά Κατερίνα (μπάσο), Μπατσίλας Χρήστος (ντραμς), Δόδης Στέλιος (κιθάρα - φωνή), Λειβαδίτης Θέμης (κιθάρα - φωνή), Δημόπουλος Πέτρος (κιθάρα), Λώλας Γιώργος (ακορντεόν), Στραβέλας Δημήτρης (φωνή).

Τμήμα κρουστών: Κολοβός Κώστας, Βλάχος Μιχάλης, Τσιόγκας Γιάννης, Βογιατζής Γιώργος, Μυλωνάς Περικλής, Καλπαξίδης Χάρης, Ταχυδρομίδης Θεόδωρος, Διαμάντης Κώστας, Φωτιάδης Μιχάλης, Ρέτζιος Σείριος.

“Out of Season”: Παπακώστας Γιώργος (κιθάρα), Πείου Αθηνά (φωνή), Λίτσος Δημήτρης (κιθάρα - φωνή), Τσαλιγόπουλος Μίλτος (ντραμς), Τσαλιγόπουλος Σωτήρης (φωνή), Χρήστου Θωμάς (μπάσο).

“Eternal Fire”: Στοϊδης Αναστάσιος (κιθάρα), Μυλωνά Κατερίνα (μπάσο), Γουσόπουλος Νώντας (κιθάρα), Παπαδόπουλος Άλκης (ντραμς), Λίτσος Δημήτρης (φωνή), Κελεμουρίδου Αλίκη (φωνή - μπάσο).

“ERUPTUS”: Κύρου Γιώργος (κιθάρα), Οικονόμου Γιώργος (κιθάρα), Σιμονιάν Σιμόν (μπάσο), Μητσκόπουλος Λάζαρος (κιθάρα - φωνή), Κολοβός Κων/νος (ντραμς), Περισωράτης Αστέρης (πλήκτρα).

“Drunkart”: Παπαδόπουλος Άλκης (ντραμς), Καρανάσιος Σταύρος (μπάσο), Λίτσος Δημή-

τρης (κιθάρα - φωνή), Κουλίτσας Νίκος (κιθάρα), Νοΐδου Δάφνη (βιολί - φωνή).

Ελίζα Μαρέλι: Μια παλιά δόξα του ελαφρού τραγουδιού

Στο κατάμεστο από κόσμο δημοτικό θέατρο, δόθηκε την ημέρα του Ολοκαυτώματος συναυλία με τη μεγάλη τραγουδίστρια του ελαφρού τραγουδιού Ελίζα Μαρέλι. Συμπολίτες μας κυρίως μεγάλης ηλικίας ήρθαν για να δουν από

κοντά έναν μύθο του ελληνικού τραγουδιού, που μεσουράνησε τις δεκαετίες του '50 και του '60, μια τραγουδίστρια που θεωρείται από τις κορυφαίες της εποχής εκείνης, μαζί με τη Σοφία Βέμπο και τη Δανάη Στρατηγοπούλου. Η Ελίζα Μαρέλι, παρά το προχωρημένο της ηλικίας της, διατηρεί ακμαία τη φωνή της, και κυριολεκτικά ενθουσίασε το κοινό τραγουδώντας επιτυχίες όπως "Θα σε πάρω να φύγουμε", "Τι μου 'χεις κάνει", "Εσύ δεν ξέρεις τι ζητάς", "Ποιος σε πήρε και μου 'φυγες", "Ηρθες αργά" κ.α. Τα κείμενα του προγράμματος έγραψε ο δημοσιογράφος -συγγραφέας Κώστας Δ. Μπλιάτσας, ο οποίος παρουσίασε με τη βοήθεια ενός ολιγόλεπτου φιλμ αρχείου την προσωπικότητα της Ελίζας Μαρέλι. Τη συναυλία άνοιξε με γνωστές επιτυχίες ο Κώστας Πατσιάς, ενώ το συγκρότημα που τους συνόδευε αποτελούσαν οι Ναουσαίοι μουσικοί Παναγιώτης Παπαδόπουλος (ακορντεόν), Νίκος Πέιος (μπουζούκι), Δημήτρης Δούτσης (μπάσο) και Μάκης Σιταρίδης (κιθάρα).

Δυο Πρόεδροι στο Ολοκαύτωμα

Με την παρουσία δύο Προέδρων, της Ελληνικής και της Κυπριακής Δημοκρατίας κ. Κάρολου Παπούλια και Δημήτρη Χριστόφια

αντίστοιχα γιορτάστηκε φέτος, μετά από πολλά χρόνια υποβάθμισης, η 187^η επέτειος του Ολοκαυτώματος της Νάουσας. Οι δύο Πρόεδροι ανακηρύχτηκαν μάλιστα επίτιμοι δημότες Νάουσας, στις ομιλίες τους δε αναφέρθηκαν τόσο στα ιστορικά γεγονότα, όσο και στα σύγχρονα προβλήματα της πόλης που ζητούν επείγοντως απάντηση (Παπούλιας), αλλά και στο Κυπριακό πρόβλημα (Χριστόφιας). Όπως είναι φυσικό, η ταυτόχρονη παρουσία των δύο Προέδρων «ανάγκασε» όλα τα ΜΜΕ να στρέψουν το βλέμμα τους στην Επέτειο και να την προβάλουν ανάλογα. Ας ελπίσουμε ότι και στο μέλλον η εκπροσώπηση της πολιτείας στην κορυφαία επέτειο της ιστορίας μας θα είναι ανάλογης βαρύτητας!

Η «Εγνατία οδός» του Αργύρη Δημητράκη

Παρουσιάστηκε και στη Νάουσα το φωτογραφικό λεύκωμα του καταξιωμένου ναουσαίου φωτογράφου Αργύρη Δημητράκη με εντυπωσιακές φωτογραφίες από όλα τα στάδια κατασκευής του έργου της Εγνατίας Οδού, αποτέλεσμα συστηματικής καλλιτεχνικής δουλειάς του κ. Δημητράκη που κράτησε περίπου δεκατρία χρόνια. Όπως επισημάνθηκε στην παρουσίαση, η έκδοση αυτή περιλαμβάνει φωτογραφίες μο-

ναδικών στιγμών από την κατασκευή του μεγάλου αυτού έργου, όπου συνυπάρχει η ομορφιά της φύσης με την τεχνολογία και την επι-

στήμη των ανθρώπων. Στο πλούσιο έργο και την καλλιτεχνική πορεία του Αργύρη Δημητράκη αναφέρθηκαν η κα Ευθυμία Μπαμπάτση και ο δημοσιογράφος κ. Κ. Μπλιάτκας.

...και οι «Ιστορίες της μεθορίου» του Γιώργου Δούδου

Μια συλλογή επτά διηγημάτων αποτελεί το νέο (δεύτερο) βιβλίο του συμπολίτη μας δικηγόρου Γιώργου Δούδου, που παρουσιάστηκε στα τέλη Απριλίου στο «Σείριο». Προσκυνητής αυτοπροσδιορίζεται ο Γιώργος Δούδος, προσκυνητής σε χώματα της πατρίδας διαφορετικά, που τα πατούν διαφορετικοί άνθρωποι, με γλώσσες αλλιώτικες. Ακόμα και πικραμένοι και διωγμένοι. Ωστόσο, κοινό του χαρακτήρα τους ότι κρατούν μια γλύκα, μια λεβεντιά, μια απλότητα και ανθρωπιά που γίνεται νοσταλγία. Αλλά ο συγγραφέας δεν μένει σ' αυτό, ούτε καν το επιδιώκει. Η ζωή συνεχίζεται και φέρνει νέες περιπέτειες των ανθρώπων...

Το 6^ο Διεθνές φεστιβάλ ταινιών μικρού μήκους Νάουσας

Το 6ο Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου

Νάουσας οδήγησε και φέτος τους φίλους του σε μια μαγική περιπλάνηση στον κόσμο του κινηματογράφου. Στο διάστημα από 7 έως 10 Μαΐου στην πόλη μας πραγματοποιήθηκε μια πρωτόπορα και καινοτόμος γιορτή του πολιτισμού με εικόνες, χρώματα, μουσικές, νιάτα, ζωντάνια, χαμόγελα και δημιουργικότητα, φιλοξενώντας περισσότερες από 200 ταινίες και με πλήθος παράλληλων εκδηλώσεων.

Το Φεστιβάλ διοργανώνεται από την αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία με την επωνυμία «Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Νάουσας». Όπως αναφέρουν οι οργανωτές «στρατηγικός μας στόχος είναι η ανάδειξη του Διεθνούς Φεστιβάλ της Νάουσας ως το σημαντικότερο Φεστιβάλ ψηφιακού κινηματογράφου στη Νοτιοανατολική Ευρώπη. Μέσα σε μια εξαιρετικά δύσκολη οικονομική συγκυρία το Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Νάουσας παραμένει ενεργό, ενισχύοντας την πολιτιστική δραστηριότητα και συμβάλλοντας ουσιαστικά στην ανάπτυξη της περιφέρειας. Με νέα ταυτότητα, σημαντικές οργανωτικές αλλαγές, νέα πρόσωπα και με ακόμη μεγαλύτερη διάθεση το Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου της Νάουσας συνεχίζει να εξελίσσεται φιλοξενώντας μικρού μήκους ταινίες και υλοποιώντας σπουδαίες ιδέες».

Στις τρεις αίθουσες προβολών του προβλήθηκαν ταινίες μυθοπλασίας, κινουμένων σχεδίων και πειραματικές. Επίσης, ταινίες του τμήματος Σπουδαστικών και Νεανικών Ταινιών καθώς και ταινίες του τμήματος ταινιών κινητών τηλεφώνων. Το φεστιβάλ έληξε με την πανηγυρική τελετή απονομής των βραβείων στις διάφορες κατηγορίες ταινιών.

Αστέρια και άνθρωποι

Αστρονομική βραδιά με ομιλία, αστροπαρατήρηση και απαγγελίες ποιημάτων που αναφέρονται στα άστρα και συζήτηση οργανώθηκε

στο Πολιτιστικό Κέντρο της Σχολής Αριστοτέλους, ολοκληρώνοντας για φέτος τον κύκλο "Αστέρια και Άνθρωποι στη νέα χιλιετία".

Ομιλητής ήταν ο καθηγητής Αστροφυσικής του Α.Π.Θ. κ. Γιάννης Σειραδάκης, που μίλησε με θέμα "Μέρα - Νύχτα. Χειμώνας - Καλοκαίρι". Η εκδήλωση συνδιοργανώθηκε από τον ΔΗΠΟΝ και το παράρτημα Νάουσας της Εταιρείας Αστρονομίας και Διαστήματος Βόλου, με τη συνεργασία της Ελληνικής Αστρονομικής Εταιρείας και του Ομίλου Φίλων Αστρονομίας Θεσσαλονίκης. Τον κ. Σειραδάκη προλόγισε ο υπεύθυνος του κύκλου, αστροφυσικός κ. Χαρίτων Τομπουλίδης. Η εκδήλωση ολοκληρώθηκε με απαγγελία ποιημάτων με θέμα τα άστρα από τους Χάρη Τομπουλίδη, Ηλία Τσέχο, Έφη Σταμένου και Παν. Ιγνατιάδη.

Πολιτιστικές και αθλητικές εκδηλώσεις στο Γιαννακοχώρι

Μουσικοχορευτική βραδιά και φιλικό ποδοσφαιρικό αγώνα (παλαίμαχοι Γιαννακοχωρίου-παλαίμαχοι «Αχιλλέας») περιλάμβαναν οι εκδηλώσεις που διοργάνωσε ο Μορφωτικός Πολιτιστικός και Αθλητικός Σύλλογος Γιαννακοχωρίου, με την ευκαιρία της γιορτής των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης, στο αμφιθέατρο του δημοτικού διαμερίσματος, με τη συμμετοχή τοπικών

χορευτικών συγκροτημάτων. Η πρόεδρος του Συλλόγου κα Βούλα Φουδούλη-Παπαδοπούλου προλογίζοντας αναφέρθηκε στις δραστηριότητές του, όπως η ίδρυση τράπεζας αίματος και στις προσπάθειες που καταβάλει ο σύλλογος για την ανέγερση Πολιτιστικού Κέντρου σε οικόπεδο που παραχώρησε δωρεάν ο δήμος Νάουσας και στην προσπάθεια λειτουργίας δανειστικής βιβλιοθήκης, για τον εμπλουτισμό της οποίας γίνονται συντονισμένες κινήσεις.

Το ΚΑΠΗ τραγουδάει...

Την ετήσια συναυλία της έδωσε στο δημοτικό θέατρο η χορωδία του ΚΑΠΗ μας υπό τη διεύθυνση του κ. Νίκου Καλλιδάκη, παρουσιάζοντας ένα ποικίλο πρόγραμμα με γνωστά ελληνικά τραγούδια, αλλά και κλασικά κομμάτια του διεθνούς ρεπερτορίου, με σολίστ τους Γαλατία Καλπαξίδου, Ζαφείρη Ζαφειρίου, Ανθή Μπιτέρνα και Νίκο Μπιτέρνα. Συνόδευσαν στο ακορντεόν ο Ιωάννης Γκαντίδης και στην κιθάρα ο Πέτρος Ζιώτας. Στη χορωδία συμμετείχαν οι: Ελένη Αθανασούλη, Βέρα Αηδοποπούλου, Γεωργία Αγγελίδου, Ευαγγελία Γαγάτση, Σοφούλα Ζαφειρίου, Μαρούλα Ιωσηφίδου, Γαλατεία Καλπαξίδου, Ωραιούλα Κουβατλή, Βάσω Καλλιδάκη, Βούλα Κωστελίδου, Ελένη Λαφάρα, Δήμητρα Λαζάρου, Ρίτσα Ματσακίδου, Ανθή Μπιτέρνα, Δόμνα Μπιτέρνα, Βάσω Μπιζέκη, Ελισάβετ Παναγιωτίδου, Ελένη Πιτάνιου, Αρτσιούλου, Σουλτάνα Τοπούζη, Ναυσικά Αυξέντη, Γιώτα Αμοιροπούλου, Νίνα Βλάχου, Πετρούλα Βλαχοπούλου, Μαρία Βούλτση,

Δέσποινα Γαγάτση, Μαρίνα Ζάχου, Ευαγγελία Κεραμίδου, Φωτεινή Μαραντίδου, Σταυρούλα Μελτζιανή, Χαριτωμένη Μπέρσου, Ευδοξία Μπλιάτκα, Αθανασία Νούκου, Σοφία Στοΐδου, Ειρήνη Σαμαρά, Θωμάς Σταματίου, Φανή Τοπούζη, Σοφία Φειδάντση, Λουίζα Φειδάντση, Κων/νος Αγγελίδης, Γρ Καμτσικάς, Σωτήριος Κουβατλής, Κων/νος Μάντσιος, Δημ Μπιτέρνας, Νικ Μπιτέρνας, Νικ Πιτάνιος, Ζαφ., Αθανασούλης Θωμάς Αλδάκος, Ζαφ. Ζαφειρίου, Ευάγγελος Ζήμνας, Αριστομένης Σαμαράς, Κων/νος Τσαμούλος, Χαράλαμπος Αλεξίου, Αλέκος Γαγάτσης, Βασίλειος Γαγάτσης, Κων. Κουϊμτζής, Τάσος Κουταλακίδης, Νικόλαος Λαζάρου και Νικόλαος Σπάρτσης.

Το Λύκειο Ελληνίδων απέκτησε τη δική του «στέγη»

Πρόσφατα αποκτήθηκε από το Λ.Ε.Ν. το σπίτι κληρονόμων Ιωάννη Μυλωνά που βρίσκεται στην παραδοσιακή γειτονιά "Πουλιάνα", όπου στεγάζονταν τα τελευταία χρόνια τα γραφεία του Λυκείου Ελληνίδων Νάουσας, στο οποίο το είχαν παραχωρήσει για δύο χρόνια οι ιδιοκτήτες του, και όπου στεγάστηκε η έκθεση του Λ.Ε.Ν. με τίτλο: «Το σπίτι της Νάουσας, από το χθες στο σήμερα

και το αύριο της πόλης μας». Με την αγορά του κτιρίου, αφενός σώθηκε ένα αξιόλογο διατηρητέο αρχοντικό και αφετέρου το Λ.Ε.Ν. απόκτησε "το σπίτι του", το οποίο θα φροντίζει, θα προβάλλει και θα το συντηρεί, αναπτύσσοντας σε αυτό τις δραστηριότητες του.

Η συγκέντρωση του ποσού που απαιτήθηκε για την αγορά έγινε σε δύσκολους καιρούς αλλά σε σύντομο χρονικό διάστημα (ενάμισι χρόνο). Όπως δήλωσε η πρόεδρος του Λυκείου κα Μπάιτση «...η απόκτηση του κτιρίου δεν ολοκληρώνει απλά ένα στόχο που τέθηκε από την αρχή της θητείας του παρόντος διοικητικού συμβουλίου, σηματοδοτεί και την αρχή της ολοκλήρωσης της αποκατάστασής του, ώστε να δεχτεί την εγκατάσταση όλων των δραστηριοτήτων του Λ.Ε.Ν., που θα συνεχίσει να φροντίζει τη διατήρηση, τη διάσωση και τη μετάδοση της πλούσιας λαϊκής μας πολιτιστικής κληρονομιάς...»

Αναστηλώνεται το αρχαίο θέατρο της Μιέζας

Σε αρκετά προχωρημένο στάδιο βρίσκονται οι εργασίες αποκατάστασης και συμπλήρωσης του "κοίλου" του αρχαίου θεάτρου της Μιέζας, όπως φαίνεται και στη φωτογραφία που μας παραχώρησε ο κ. Π. Στοΐδης. Το έργο εντάσσεται στο συνολικό πρόγραμμα ανάδειξης των αρχαιολογικών χώρων του νομού Ημαθίας και έχει προϋπολογισμό 500.000 ευρώ. Πρόκειται

να αποκατασταθούν και να συμπληρωθούν οι οκτώ πρώτες σειρές εδωλίων, καθώς και οι βάσεις των τοίχων του προσκηνίου και των άλλων βοηθητικών χώρων (παρασκήνια κλπ). Με τον τρόπο αυτό ο επισκέπτης θα έχει μια ολοκληρωμένη εικόνα της μορφής του θεάτρου, ενώ δεν έχει γίνει ακόμη γνωστό εάν θα επιτραπεί να φιλοξενεί σύγχρονες εκδηλώσεις. Σίγουρα η εξέλιξη αυτή είναι πολύ σημαντική για την περιοχή μας αν μάλιστα θυμηθούμε ότι η αρχική πρόθεση της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας ήταν να καταχώσει το μνημείο για να το "προστατεύσει" από τη φθορά του χρόνου.

Μάθημα αριστοτελικής ευδαιμονίας στην Σχολή Αριστοτέλους

Μετά από αιώνες οι βασικές κατά τον Αριστοτέλη αρχές της ανθρώπινης ευτυχίας (ευδαιμονίας) ακούστηκαν ξανά στον χώρο της Σχολής του στο Νυμφαίο της αρχαίας Μίεζας. Την Τρίτη 2 Ιουνίου ο ελληνοαμερικανός καθηγητής Φιλοσοφίας στο πανεπιστήμιο Duke των ΗΠΑ κ. Michael Ferejohn παρουσίασε σε μια ομάδα νεαρών φοιτητών του την αριστοτελική άποψη για την ευδαιμονία και την ανθρώπινη ηθική, βασισμένος στα κείμενα του μεγάλου Έλληνα φιλοσόφου. Το μάθημα έγινε στον ...φυσικό του τόπο, το Πολιτιστικό Κέντρο της Σχολής Αριστοτέλους και στον ίδιο τον αρχαιολογικό χώρο.

Ο καθηγητής Ferejohn διδάσκει αρχαία ελληνική φιλοσοφία από το 1983 και εξειδικεύεται στον Αριστοτέλη και τον Πλάτωνα. Επίσης, διευθύνει το Duke In Greece Summer Program, στο οποίο μια ομάδα φοιτητών φιλοσοφίας, όπως

αυτή που βρέθηκε στον χώρο της Σχολής, κάθε καλοκαίρι περιδιαβαίνουν τους σημαντικότερους αρχαιολογικούς και ιστορικούς χώρους της Ελλάδας, όπου διοργανώνονται σχετικές διαλέξεις. Φέτος, ήταν η πρώτη φορά που η Νάουσα συμπεριλήφθηκε στο πρόγραμμα. Ο καθηγητής Ferejohn δήλωσε κατενθουσιασμένος με τον αρχαιολογικό χώρο αλλά και το σύγχρονο κόσμημα που κτίστηκε απέναντί του. Την επόμενη χρονιά η Σχολή Αριστοτέλους προβλέπεται ότι θα περιληφθεί επισήμως στο πρόγραμμα επισκέψεων του πανεπιστημίου.

Προκήρυξη λογοτεχνικού διαγωνισμού από το Δήμο Βέροιας. Προλαβαίνετε ακόμη!

Η Πνευματική και Ολυμπιακή Στέγη Δημητρίου Βικέλα και ο Σύνδεσμος Φιλολόγων Νομού Ημαθίας διοργανώνουν τον 2° διαγωνισμό ποίησης και διηγήματος. Δικαίωμα συμμετοχής έχουν όλοι οι εντός και εκτός Ελλάδας διαμένοντες, με την προϋπόθεση τα κείμενά τους να είναι στην Ελληνική γλώσσα. Κάθε διαγωνιζόμενος έχει δικαίωμα να λάβει μέρος με 1 έως 3 ποιήματα μέχρι 3 σελ. συνολικά και με 1 διήγημα έως 6 σελ (σε γραμματοσειρά των 12 στιγμών). Τελευταία προθεσμία υποβολής (σφραγίδα ταχυδρομείου) η 14 Αυγούστου 2009.

Διεύθυνση αποστολής: ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΣΤΕΓΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΒΙΚΕΛΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΒΕΡΟΙΑΣ, ΑΝΟΙΞΕΩΣ 86, ΤΚ 59100 ΒΕΡΟΙΑ. Για περισσότερες πληροφορίες στις κυρίες Ευγενία Καβαλλάρη (2331067421, 6978163060 (ώρες 19,00-21,00) και Ελένη Τσίλη, Δήμος Βέροιας, 2331050529 (εργάσιμες ώρες).

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ Μ' ΕΝΑ ΦΙΛΟ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΛΙΑ

Του Φιλώτα Αδαμίδη

Με ξεχωριστή λαμπρότητα γιορτάστηκε φέτος η 187^η επέτειος του Ολοκαυτώματος της πόλης μας, με την επιβλητική παρουσία των προέδρων δύο αδελφικών χωρών, του Προέδρου της Ελληνικής Δημοκρατίας Κάρολου Παπούλια και του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας Δημήτρη Χριστόφια. Έτσι εκπληρώθηκε με το παραπάνω ένα δικαιολογημένο παράπονο των συμπατριωτών μου, ότι για πολλά χρόνια η Πολιτεία δεν τιμούσε, όπως έπρεπε, τη θυσία των Ναουσαίων.

Κατά σύμπτωση ο πρώτος εκ των δύο προέδρων τυγχάνει να είναι γνώριμός μου, συναγωνιστής και φίλος από τα παλιά, από τα χρόνια της δικτατορίας των συνταγματαρχών.

Εγώ ζούσα τότε ως πολιτικός πρόσφυγας στην Πράγα της Τσεχίας και ο Κάρολος στη Γερμανία, όπου σπούδασε και δημιούργησε οικογένεια. Σαν παλιός Επονίτης της Κατοχής, με την επιβολή της χούντας ήταν φανατικός πολέμιός της. Έκανε δικό του αριστερό – σοσιαλιστικό κόμμα στη Γερμανία και έβγαζε και μια εφημερίδα, τη «Σοσιαλιστική Πορεία», με πολυ-

γράφο, με την οποία πολεμούσε τη χούντα. Όμως ο πόλεμος, μόνο με την πένα, δεν τον ικανοποιούσε και ήθελε να την πολεμήσει πιο δυναμικά και με μπαρούτι για να πέσει μια ώρα γρηγορότερα.

Ζήτησε τηλεφωνικά τη γνώμη του γνωστού του και φίλου μου Ηλία Αλευρά, αδελφού του πρώην προέδρου της Βουλής Γιάννη Αλευρά, που ζούσε στη Ρουμανία. Εκείνος του απάντησε: «Τι να σου πω Κάρολε απ' το τηλέφωνο, εκεί δίπλα σου στην Πράγα έχεις ένα φίλο μου, καπετάνιο του Ε.Λ.Α.Σ., που πήρε μέρος σε τέσσερις πολέμους. Πετάξον να τον δεις και να τον συμβουλευτείς».

Συνάντησή μου με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, παλιό φίλο απ' τα χρόνια της δικτατορίας, την ημέρα του Ολοκαυτώματος 26-4-2009, λίγο πριν από το γεύμα στον Άγιο Νικόλαο

Θα ήταν το 1971 ή 1972, δεν θυμάμαι ακριβώς, όταν με πήρε τηλέφωνο και μου είπε ότι θέλει να έρθει στην Πράγα να με συναντήσει, όπως κι έγινε.

Ήρθε στην Πράγα, όπου τον φιλοξένησα και τα είπαμε. Μου έφερε δε και μερικά φύλλα της «Σοσιαλιστικής Πορείας». Απ' ό,τι θυμάμαι του πρότεινα γερές παράνομες οργανώσεις παντού (π.χ. στρατός) που θα μπορούσαν να δράσουν δυναμικά, όταν θα δημιουργούνταν οι κατάλληλες προϋποθέσεις.

Κρατήσαμε λίγο καιρό επαφή και μου έστελνε την εφημερίδα του, ώσπου ενώθηκε με τον Ανδρέα Παπανδρέου και πέρασε με το κόμμα του στο Π.Α.Κ. και στη συνέχεια στο κόμμα του Ανδρέα, στο οποίο αναδείχτηκε ανώτερο στέλεχος και στη συνέχεια υπουργός των κυβερνήσεων του ΠΑ.ΣΟ.Κ.

Πέρασαν σχεδόν δέκα χρόνια από την πρώτη μας αυτή συνάντηση στην Πράγα, όταν το 1981 αποφάσισα ένα ταξίδι στην Ελλάδα (το τελευταίο πριν τον επαναπατρισμό μου) για να παρευρεθώ στα βαφτίσια της εγγονής μου, από το γιο μου, που ζούσε στην Αθήνα. Το ταξίδι μου αυτό, μ' ένα μήνα άδεια παραμονής που μου ενέκριναν οι αρχές, συνέπεσε με τις εκλογές τις οποίες κέρδισε το ΠΑ.ΣΟ.Κ. Ο Κάρολος, όντας από τα ιδρυτικά του μέλη και ανώτερο στέλεχος, τοποθετήθηκε

2/2/2004
Αξιότιμε κύριε Πρόεδρε
Αγαπητέ μου συν. Κάρολε

Στις 15 του Απριλίου την Κυριακή του Θωμά η γενέτειρά μου, η ανταρτομένα Νάουσα μορτάζει την 185^η επέτειο του Ολοκαυτώματος της.

Για τους αγώνες αυτούς και τη θυσία των Ναουσαίων η ποδιτσία της απέναντι το 1955 με ενεργειακή τότε Δημάρχου και πρώην Λοχαγού του ΕΛΑΣ Αλέκου Χαγού τον Τίτο Ηρωική Αόδη Νάουσα, με βασίλειο Διδάγμα.

Τοις κείνων ρύμασι πειδόμενοι, ετην κατοχή πάνω από 300 Ναουσαίοι θήκαμε στο βουνό, στον ΕΛΑΣ για να πολεμήσουμε τον Τριπλό κατακτητή και να λεοτεριώσουμε την ελευθερωμένη μας πατρίδα.

Δυστυχώς τα τελευταία χρόνια ακούω απ' τους συμπατριώτες μου το πικρό παράπονο, που είναι και δικό μου, ότι η ποδιτσία δεν τιμά όλην θα έπρεπε τη μερζλη αυτή προσφορά των συμπατριωτών μου.

Και αυτός είναι ο λόγος που σου γράφω, με το θάρρος της αντιστάσιας μας γνωριμίας και γι' αίας, για να σε παρακαλέσω να τιμήσεις με την επιθλητική σου παρουσία τη γέφυρά επείγει του ολοκαυτώματος, που συμνηματικά είναι και μερζ των γενεθλίων μου (π.ν. 1914). Πρέπει δε να ξέρεις, ότι εμείς οι ελαχιστοί, ευαπομείναντες αγωνιστές της Εθν. Αντίστασης νοιώθουμε μερζ-αυ χάρα και υπερκράνικ που ο πρώτος πολίτης αυτής της χώρας είναι ένας από μας.

Με την ευκαιρία σου στέλνω ης αναμνησεύς μου απ' τη μάχη της Κρήτης.

Με πολλή αγάπη, ευγνωσύμη και σεβάσμιο
Σε αγαπώ
Ανδρέας
Ν.Γ. Ίσω, μας δόδω
η ευκαιρία να ιδώσουμε έστω
και για λίγο τα τελευταία γόρα
ο ίδιος

από τον Ανδρέα Παπανδρέου υφυπουργός Εξωτερικών στην πρώτη κυβέρνηση.

Ο επαναπατρισμός των πολιτικών προσφύγων είχε ήδη ξεκινήσει από το 1975. Η πλειοψηφία της Κεντρικής τους Επιτροπής με επικεφαλής τον πρόεδρό της Μήτσο Παπαδημήτρη, από τη Ρουμανία (Βουκουρέστι), όπου ήταν η έδρα της, μετακόμισε στην Αθήνα με γραφεία στην πλατεία Κάνιγγος. Ως μέλος της γραμματείας της Κεντρικής Επιτροπής, που απαρτιζόνταν από τους προέδρους των πολιτικών προσφύγων των

χωρών παραμονής τους, μου ζητήθηκε να παρατείνω την άδειά μου από ένα σε τρεις μήνες για να πάρω μέρος στην επιτροπή που θα επισκέπτονταν όλα σχεδόν τα υπουργεία για την επίλυση των προβλημάτων των επαναπατριζόμενων.

Στην Αθήνα εκτός από τον πρόεδρο της Κεντρικής Επιτροπής Μήτσο Παπαδημήτρη (δικηγόρο) είχαν επαναπατριστεί και οι πρόεδροι: της Πολωνίας Φίλιππος Φυλακτός (γιατρός), της Ρουμανίας Ηλίας Αλευράς (ταξίαρχος του Δημοκρατικού Στρατού) και της Τασκένδης Μήτσος Παπακώστας (ανώτερο στέλεχος του Κ.Κ.Ε.εσ.).

Η παράταση της άδειας σε τρεις μήνες έγινε χωρίς καμιά δυσκολία από το νέο υπουργό Δημόσιας Τάξης Σκουλαρίκη. Αμέσως η πενταμελής επιτροπή της γραμματείας με επικεφαλής τον πρόεδρο ξεκίνησε τις επισκέψεις αρχίζοντας από τον αείμνηστο Γεννηματά, υπουργό Εσωτερικών.

Στο υπουργείο Εξωτερικών μας παρέπεμψαν στον υφυπουργό, οπότε βρέθηκα μπροστά στον παλιό μου φίλο της Πράγας. Η υποδοχή ήταν παρά πολύ εγκάρδια. Τα μέλη της επιτροπής, πλην του Αλευρά, τον έβλεπαν για πρώτη φορά. Πρώτος τον χαιρέτησε ο πρόεδρός μας και στη συνέχεια έκανε τις συστάσεις των μελών της επιτροπής χαιρετώντας τους έναν - έναν δια χειραψίας. Όταν έφτασε κοντά μου και με αναγνώρισε, φώναξε ενθουσιασμένος: *«Α! ο φίλος μου ο Φιλώτας από την Πράγα»* και έπεσε στην αγκαλιά μου. Η συνάντηση ήταν πραγματικά συγκινητική και για τους δυο μας. Με ρώτησε διάφορα και αν επαναπατρίστηκα. Του είπα πως είμαι ο μόνος με άδεια και ότι μόλις επιστρέψω στην Πράγα θα τα μαζέψω για να έρθω μόνιμα, όπως και έγινε στα μέσα του 1982. Την ώρα που ήμασταν στο γραφείο του, χτύπησε το τηλέφωνο και τον ακούσαμε να λέει φωναχτά και χαρούμενα: *«Γεράσιμε, ξέρεις ποιους έχω αυτήν τη στιγμή στο γραφείο μου; Τους στρατηγούς της Εθνικής Αντίστασης (στον ενθουσιασμό του μας έκανε όλους στρατηγούς...)*. Στην άλλη άκρη του σύρματος ήταν ο Αρσένης, που ο Ανδρέας τον είχε τοποθετήσει τότε Διευθυντή της Τράπεζας της Ελλάδας. *(σημείωση: όλα τα μέλη της επιτροπής, πλην εμού, δε βρίσκονται πια στη ζωή).*

Αυτή ήταν η δεύτερη πολύ θερμή συνάντησή μας.¹ Ο Κάρολος με τις ικανότητές του και το ήθος του υπηρέτησε για αρκετά χρόνια με συνέπεια, αξιοπρέπεια και αποτελεσματικότητα τα εθνικά μας συμφέροντα από τη θέση του υπουργού Εξωτερικών της κυβέρνησης του ΠΑ.ΣΟ.Κ.

Μετά το τέλος της επιτυχούς υπουργικής του καριέρας και σε συντάξιμη πια ηλικία, λόγω τους ήθους του ως ανθρώπου και πολιτικού, προτείνεται το 2005 από το αντιπολιτευόμενο του κυβερνητικό κόμμα, τη Νέα Δημοκρατία, για τη θέση του Προέδρου της Δημοκρατίας, στην οποία και εκλέγεται παμψηφεί.

Στις 13/11/2006 ο δήμαρχος Νάουσας, κ. Αναστάσιος Καραμπατζός του στέλνει επιστολή - πρόσκληση για την επέτειο του Ολοκαυτώματος στις 15/4/2007. Σε συνάντησή μου με το δήμαρχο, το Γενάρη του 2007, γενομένης συζήτησης για το Ολοκαύτωμα, μου εξομολογείται ότι τον κάλεσε και ότι μάλλον δεν θα έρθει. Του λέω πως τον γνωρίζω προσωπικά και του προτείνω να του γράψω κι εγώ σαν φίλος του, σαν αντιστασιακός και σαν Ναουσαίος. Το δέχεται με ενθουσιασμό και μου δίνει και αντίγραφο της επιστολής του για να δω τη διεύθυνση στην οποία θα στείλω την επιστολή μου. Έτσι κάθομαι και του γράφω το παρακάτω μικρό γράμμα (βλ. εικόνα).

Μου απάντησε αμέσως, με μια κάρτα ιδιόχειρη, ότι με ευχαριστεί εγκάρδια.

Όπως ξέρουμε όλοι, ο Πρόεδρος δεν μπόρεσε να έρθει το 2007, ούτε το 2008. Όμως φέτος που μπόρεσε, εκπλήρωσε με το παραπάνω την επιθυμία μας. Στην όλη προσπάθεια του δημάρχου μας, για την επίσκεψη αυτή, ίσως ήταν ένα πετραδάκι και το δικό μου γράμμα.

Η επίσκεψή του ήταν για μένα μια ευκαιρία να τον συναντήσω για τελευταία φορά και να τον ευχαριστήσω. Έτσι παρά την ψυχολογική μου κατάσταση (έχασα προ μηνός τη γυναίκα μου), αποφάσισα να τον συναντήσω, αν μπορούσα, στο τέλος της επίσκεψής του στο επίσημο γεύμα στο ξενοδοχείο «Βέρμιον», στον Άγιο Νικόλαο, όπου είχα ειδική πρόσκληση από το δήμαρχο.

Και η συνάντηση αυτή, ύστερα από 28 χρόνια, ήταν εγκάρδια και συγκινητική.

Κατεβαίνοντας πρώτος με το Χριστόφια από τα σκαλοπάτια του ξενοδοχείου για την αίθουσα φαγητού, εκεί στο μικρό προθάλαμο τον περίμενα. Μόλις κατέβηκε το τελευταίο σκαλοπάτι, γυρίζοντας το κεφάλι αριστερά, με είδε να στέκομαι μόνος, με αναγνώρισε και ήρθε χαμογελαστός προς το μέρος μου. Με αγκάλιασε αποκαλώντας με, με το μικρό μου όνομα. Έχοντας αίσθηση του χρόνου (όλοι οι επίσημοι ήταν ήδη πάνω από δεκαπέντε λεπτά καθισμένοι για το γεύμα που έγινε με καθυστέρηση μιάμισης ώρας) βιαστικά του είπα αυτά τα λίγα: *«Παρά την ηλικία και το πένθος μου, ήρθα σήμερα εδώ μόνο και μόνο για σένα, για να σε δω για τελευταία, ίσως, φορά και για να σε ευχαριστήσω από μέρους μου, από μέρους των ελάχιστων επιζώντων αντιστασιακών αλλά και όλων των συμπατριωτών μου για την τιμή που μας έκανες με τη παρουσία σου στη σημερινή επέτειο του Ολοκαυτώματος της Νάουσας. Να μου επιτρέψεις τώρα να καλωσορίσω και να ευχαριστήσω και τον Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας κ. Χριστόφια»*. Τέλειωσα γρήγορα με δυο λόγια στο Χριστόφια. Αυτά τα λίγα που ήθελα να πω ακόμα στο φίλο μου Κάρολο αλλά και στο Χριστόφια τα γράφω τώρα κλείνοντας το γραφτό μου.

Εύχομαι και στους δύο υγεία και δύναμη για να μπορούν να εκτελούν τα υψηλά τους καθήκοντα, με τις εύστοχες παρεμβάσεις στα εθνικά και κοινωνικά θέματα υπέρ των αδύναμων στρωμάτων

ο δικός μας Πρόεδρος και με τη συνετή πολιτική του για τον τερματισμό της Τουρκικής κατοχής και την ειρηνική συμβίωση των δύο λαών της Μεγαλονήσου ο Χριστόφιας. Με τη σεμνότητα και το ήθος τους κέρδισαν και οι δύο τις καρδιές των Ναουσαίων.

Νάουσα, Μάιος 2009

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Θέλω εδώ να τονίσω πως θερμή και παραγωγική ήταν η υποδοχή σε όλα τα υπουργεία που επισκεφθήκαμε. Χαρακτηριστικό είναι αυτό που μας είπε η υφυπουργός Κοινωνικών Ασφαλίσεων κ. Ρούλα Κακλαμανάκη: *«Σ' αυτήν την καρέκλα που κάθομαι σήμερα εγώ και άλλοι συνάδελφοί μου, έπρεπε να κάθεστε εσείς που τόσα προσφέρατε στην πατρίδα»*. Η ίδια δούλεψε σκληρά και με ζήλο για τη μεταφορά των συνταξιοδοτικών μας δικαιωμάτων από τις Λαϊκές Δημοκρατίες. Εμείς οι πολιτικοί πρόσφυγες της χρωστάμε ένα μεγάλο «ευχαριστώ».

ΨΗΦΙΔΕΣ

ΤΟΜΟΙ 2ος & 3ος

Των π. Αθανασίου Νίκου
Αλέξανδρου Οικονόμου
Πέτρου Στοΐδη

Στις 23 - 4 - 2009 παρουσιάστηκαν στην αίθουσα της Εστίας Μουσών τα νέα βιβλία του Μανώλη Βαλσαμίδα «ΨΗΦΙΔΕΣ, ΤΟΜΟΙ 2ος & 3ος» (ο πρώτος τόμος είχε εκδοθεί το 2002) Την παρουσίαση έκαναν ο π. Αθανάσιος Νίκου, ο αρχιτέκτονας Αλέξανδρος Οικονόμου και ο φιλόλογος Πέτρος Στοΐδης, που είχε και την επιμέλεια της ηλεκτρονικής παρουσίασης του εποπτικού υλικού. Παραθέτουμε στη συνέχεια μερικά αποσπάσματα από την παρουσίαση των βιβλίων, ώστε οι αναγνώστες του περιοδικού μας να σχηματίσουν μια ολοκληρωμένη ιδέα για το συνολικό έργο:

ΤΟΜΟΣ 2ος

Το περιεχόμενο αυτού του τόμου είναι: «γραπτά σημειώματα, δημοσιευμένα στο διάστημα 2002-2008 στην εφημερίδα ΛΑΟΣ της Βέροιας ή κάποια, στις τοπικές εφημερίδες της Νάουσας (τα περισσότερα στα ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ ΝΕΑ). Η ποικιλομορφία της θεματικής του σχολιογράφου μπορεί στον πραγματικό χρόνο που δημοσιεύονταν τα «σημειώματα» να μην γίνεται ιδιαίτερος αισθητή, λαμβάνοντας υπόψη και το χρονικό διάστημα που μεσολαβούσε από τη δημοσίευση του ενός από το άλλο. Στην μορφή όμως που παρατίθενται στον τόμο αυτό, το ένα δίπλα στο άλλο, αποτελούν ένα τέτοιο μεγάλο όγκο, που πραγματικά είναι δύσκολο να επιλέξει κανείς τι να προβάλει και τι να αφήσει λίγο πιο πίσω, έτσι για την οικονομία του χρόνου της παρουσίασης. Και τούτο γιατί το καθένα από αυτά αποτελεί ένα ολοκληρωμένο κείμενο, πραγματικό διαμαντάκι δημιουργικής γραφής, που με δεξιοτεχνικό τρόπο οδηγεί τον αναγνώστη να προσεγγίσει το θέμα του, δίνοντας κάθε φορά την αφορμή είτε να ενημερωθεί απλώς, ή ακόμα να το πάει παραπέρα, αν το επιθυμεί. Μπορούμε να δούμε το καθένα από αυτά περισσότερο ως αφορμές προβληματισμού του αναγνώστη και λιγότερο έτοιμες λύσεις ή κατασταλαγμένες απόψεις.

Όπως εύστοχα σημειώνει στον πρόλογό του

ο Τάσος Βαλσαμίδης, «...ο συγγραφέας παρατηρεί, εκθέτει, παίρνει θέση, αλλά και παρακινεί τον αναγνώστη να αναδεύσει τα δικά του βιώματα, το δικό του γνωστικό και το θυμικό του».

Έτσι, τα μικρά αυτά κείμενα αποτελούν πραγματικές «ψηφίδες», που όλες μαζί δημιουργούν ένα μεγάλο μωσαϊκό, που μας δίνει μια ολοκληρωμένη εικόνα του τρόπου σκέψης του συγγραφέα, των ανησυχιών του απέναντι σε μια τεράστια γκάμα θεμάτων, της ίδιας του της κοσμοθεωρίας, ως στάσης ζωής.

Ο δεύτερος τόμος των ΨΗΦΙΔΩΝ περιλαμβάνει ενότητες με **Επίκαιρα σημειώματα, Εκκλησιαστικά-Θεολογικά, Πολιτιστικά, Περιβαλλοντικά, Κοινωνικά-Παιδαγωγικά και τέλος Βιβλιοπαρουσιάσεις.**

Στα «Επίκαιρα Σημειώματα» ο συγγραφέας σχολιάζει θέματα της επικαιρότητας με φανερό την πρόθεση να οδηγήσει τους αναγνώστες του και πρώτα απ' όλους τον ίδιο, στην αυτοσυνειδησία. Στο ψηφιδωτό των ιδεών του, η ποικιλία των θεμάτων και των προσεγγίσεων με τον ίδιο

πάντοτε παρονομαστή, τη διάθεση – τακτική της αλογόμυγας, που πρώτα διατηρεί τον ίδιο σε εγρήγορση και κατ' επέκταση τους πολυπληθείς αναγνώστες τους.

Κάτω από τον προστατευτικό αλλά και παραπλανητικό μανδύα του «σημειώματος», δηλαδή της λιγόλογης και πρόχειρης αναγραφής πληροφορίας, γεγονότος κ.τ.λ. ο κ. Βαλσαμίδης ξετυλίγει τον προβληματισμό του, που μόνο πρόχειρος δεν αποκαλύπτεται. Τις δυσκολίες εξ αυτού του γεγονότος – οικονομία χώρου και χρόνου - αντιπαρέρχεται με το γνωστό εδώ και χρόνια ύφος του, ένα αποκαλυπτικό εσωτερικό μονόλογο σε «διάλογο» με τους αναγνώστες. Ο τριπρόσωπος λόγος, αντικειμενικός στην απόδοση του υλικού, διακόπτεται συχνά με προσωπικό σχόλιο και μετατρέπεται σ' ένα είδος «διαλογικού εσωτερικού μονόλογου» με φανερή την πρόθεση του συγγραφέα να «μετακενώσει» όχι μόνο γνώσεις αλλά και συναισθήματα τελείως προσωπικά, στους αναγνώστες του. Έτσι διατηρεί ζωντανό αυτό τον ιδιότυπο διάλογο – μονόλογο αναθερμαίνοντάς τον διαρκώς.

Βαθύς γνώστης των όσων συμβαίνουν γύρω του, πότε με αβρότητα αλλά και αυτοσαρκασμό, πότε με χιούμορ αλλά και σκληρή κριτική, με λόγο λιτό – επιγραμματικό, αλλά μεστό περιεχομένου, κριτικό - καταγγελτικό, επαινετικό, αλλά και προτρεπτικό – συμβουλευτικό, ο συγγραφέας δεν «μασάει τα λόγια του». Με διάθεση συνευθύνης και αυτοκριτικής διαλέγεται με τους αναγνώστες του, ιδιαίτερα όταν αυτοί είναι έντονα επικριτικοί. Η σοφία των χρόνων, τα προσωπικά βιώματα - εμπειρίες και η γνώση του περιγύρου επιστρατεύονται για να βοηθηθούν οι αναγνώστες του στην αναζήτηση απαντήσεων, όταν τα ερωτήματα πληθαίνουν.

Στα «Εκκλησιαστικά - Θεολογικά», ερευνητικό ενδιαφέρον προσφέρουν τα

άρθρα περί του Ιακώβου του Αδελφοθέου εξ' αφορμής μιας αρχαιολογικής ανακάλυψης σχετικά με τον ομώνυμο «αδελφό» του Ιησού. Προβάλλεται η Αγιογραφική πληροφορία περί των «αδελφών» του Χριστού από άλλη γυναίκα του μνήστορος Ιωσήφ και όχι βεβαίως από την Μαρία και παρατίθενται σχετικά αποσπάσματα από την Καινή Διαθήκη, ενώ τονίζεται η ιδιαίτερη θέση του Ιακώβου στην πρώτη Εκκλησία των Ιεροσολύμων. και εξάιρεται η συμβολή στην οικουμενικότητα της νέας πίστεως της χριστιανικής.

Η μελέτη των λαϊκών χορών αποτελεί ένα μεγάλο κομμάτι των ενδιαφερόντων του συγγραφέα, από την καθιέρωση του Διεθνούς Φολκλορικού Φεστιβάλ CIOFF-ΠΥΡΣΟΥ στη Νάουσα, μέχρι την έκδοση ενός ειδικού συγγράμματός του γύρω από τους ρυθμούς των χορών του δρώμενου «Μπούλες» της Νάουσας και το οποίο έτυχε θερμής υποδοχής από τους επαΐοντες, τόσο στον ελληνικό όσο και στο διεθνή χώρο. Ο συγγραφέας θεωρεί ότι η σωστή αξιοποίηση των όσων μας παραδόθηκαν ως παρακαταθήκη από τους ανθρώπους που έζησαν στα μέρη αυτά πριν από εμάς, αποτελεί μια πρώτης τάξεως δυνατότητα να χρησιμοποιήσουμε τη γνώση του πλούτου που κρατάμε στα χέρια μας ως αντίδοτο στη μιζέρια.

Ο τόμος ολοκληρώνεται με πίνακα ονομάτων προσώπων, χωρών, πόλεων και τοπωνυμίων καθώς και με πίνακα οργανισμών, φορέων δράσεων κ.τ.λ. που περιλαμβάνονται στα διάφορα σημειώματά

Οι Π. Στοϊδης, π. Α. Νίζον, και Α. Οικονόμου παρουσιάζουν τις «Ψηφίδες»

ΤΟΜΟΣ 3^{ος} – ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΤΟΠΙΚΑ

Ο τρίτος τόμος των «Υψηφίδων» περιλαμβάνει σημειώματα της περιόδου 2003-2008 που δημοσιεύτηκαν ανάμεικτα με τα σημειώματα του 2ου τόμου, με τοπική ιστορική θεματολογία, αλλά για την καλύτερη οργάνωση της έκδοσης διαχωρίστηκαν, λόγω και της μεγάλης τους έκτασης. Όπως ο ίδιος ο συγγραφέας σημειώνει στην σύντομη εισαγωγή του, «...το βιβλίο αυτό δεν είναι ιστορία με την έννοια της συνοχής μιας ιστορικής συγγραφής. Αν παρά ταύτα ο μελετητής το χαρακτηρίσει ιστορία, δεν θα είναι μακριά από την αλήθεια. Πρόκειται για μια επιμελημένη αναφορά σε ιστορικά γεγονότα, τα οποία προβάλλονται υπό το φως της νεότερης έρευνας».

Τα κείμενα του τόμου αυτού ταξινομούνται στις εξής ενότητες:

Α. Νάουσα, πόλη με ρίζες

Η ενότητα περιλαμβάνει άρθρα που αναφέρονται στον τόπο και στην ιστορία του, σε πρόσωπα που έζησαν και έδρασαν στην περιοχή, από την αρχαιότητα μέχρι την επανάσταση του 1822. Διερευνάται η προέλευση του ονόματος του ποταμού μας, της Αράπιτσας, και παρατίθενται σημειώματα με σχολαστική επιστημονική τεκμηρίωση, στα οποία, αφ' ενός τεκμηριώνει την ταύτιση του Νυμφαίου της Μίεζας και της Σχολής του Αριστοτέλη με τον χώρο των Ισβορίων, κάτω από τη Νάουσα. Ο ερευνητής-συγγραφέας ανασυσταίνει την όλη ατμόσφαιρα της εποχής που στο χώρο αυτό συναντήθηκαν και συγχωρίστηκαν ο μαθητής Αλέξανδρος και ο δάσκαλος Αριστοτέλης, οι δύο αυτές μεγάλες προσωπικότητες της Ιστορίας, που έμελλε να καθορίσουν την πορεία ολόκληρης της ανθρωπότητας. Με την αφορμή αυτή δίδονται συνοπτικές και εύληπτες πληροφορίες για την αριστοτελική διδασκαλία, τις μεθόδους και το περιεχόμενό της, τα συγγράμματα του μεγάλου δάσκαλου και την επίδραση του έργου του στην πνευματική εξέλιξη της ανθρωπότητας.

Προς το τέλος αυτής της ενότητας περιλαμβάνονται τρία ενδιαφέροντα άρθρα σχετικά με την Παιδεία και τους δασκάλους στη Νάουσα στα προ του 1822 χρόνια και με τις δυο πιο γνωστές μεγάλες προσωπικότητες του πνεύματος που κατάρχονταν από την περιοχή: τον Ναουσαίο **Αναστάσιο Μιχαήλ τον Λόγιο**, και τον **Χρυσάνθο**,

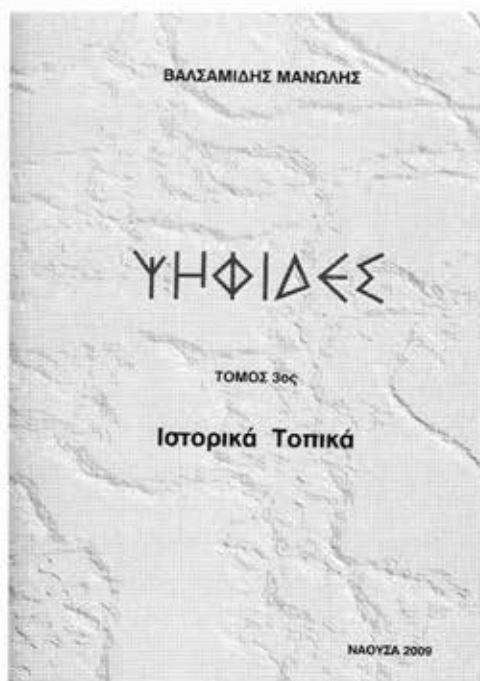
που γεννήθηκε στο Γραμματικό στα 1767 και έγινε Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως το 1824.

Β. Η επανάσταση της Νάουσας το 1822

Η συνομιλία με το παρελθόν σε μια εποχή τεχνολογικού θριάμβου φαντάζει συχνά σαν νοσηρή φαντασία κάποιων ρομαντικών, προορισμένη να βάλει φραγμούς στην εξέλιξη και να σφραγίσει τις πόρτες του μέλλοντος. Ωστόσο, όσοι πραγματικά εργάζονται για την πρόοδο και την ευημερία αυτού του τόπου, γνωρίζουν καλά πως η ιστορική συνείδηση αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο σε κάθε μας προσπάθεια να οικοδομήσουμε κάτι νέο και είναι εγχειρίδιο πολύτιμο για όλες τις επιστημονικές και πνευματικές μας κατακτήσεις. Αυτή εμπνέει τους αγώνες μας για το σήμερα και το αύριο, μας θωρακίζει με αξίες και ιδανικά και σηματοδοτεί την αποστολή μας στο σύντομο αυτό χρονικό διάστημα που θα ενώσει το παρελθόν με το μέλλον, ενώ στο τέλος από τη δική της έμπειρη ματιά κρίνεται η σπουδαιότητα των έργων μας.

«...Είναι ευχαρίστηση η γνώση της ιστορίας και η μέγιστη δυνατή διευκόλυνση στη χάραξη της πορείας μας, μέτρο συμβολής μας στην πρόοδο του τόπου» σημειώνει στο τέλος της εισαγωγής του Γ' τόμου του ο συγγραφέας. «...Δεν μονοπωλώ το δικαίωμα του ιστορικού συγγραφέα η του ιστορικού ερευνητή... Τα όσα έχω γενικώς γράψει μέχρι τώρα είναι σπαράγματα που θέλουν τον μάστορά τους να τα συνταιριάζει και με λίγη προσπάθεια να ανασυνθέσει την εικόνα της ιστορικής διαδρομής αυτού του τόπου...»

Στα δώδεκα σημειώματα αυτού του κεφαλαίου, του

σημαντικότερου στην νεότερη ιστορία της πόλης μας και από τα πιο σημαντικά της Ελλάδας γενικότερα, παρατίθενται πολλά νέα στοιχεία που συμπληρώνουν τα μέχρι σήμερα γνωστά, με νέες ιστορικές πηγές αλλά και επικριτικά σχόλια για ιστορικές ανακρίβειες «που σκοπό έχουν να πλήξουν το αυθόρμητο και την καθολικότητα του ξεσηκωμού», όπως παρατηρεί χαρακτηριστικά. «... Οι επί μέρους ανθρώπινες αδυναμίες μεγεθύνουν το εύρος του τελικού επιτεύγματος και στηρίζουν την άποψη ότι η ένδοξη αυτή πόλη θα επιλέγει τελικά το σωστό δρόμο και θα επιβιώνει μέσα από τις όποιες αντίζοες περιστάσεις. Αυτό που είπε ο Αναστάσιος Μιχαήλ ο λόγιος για την Ελλάδα στην Ευρώπη, ισχύει ασφαλώς και για τη Νάουσα: «μενεί τε και ζήσεται». Προς αυτήν την κατεύθυνση καλούμαστε να δουλέψουμε όλοι».

Γ. Η μετεπεναστατική Νάουσα

Το τρίτο κεφάλαιο περιέχει όντως πολύ σημαντικά στοιχεία από την περίοδο ουσιαστικά της ανασυγκρότησης της πόλης. Ξεδιπλώνονται μπροστά μας η ιστορία και ο πολιτισμός της Νάουσας μετά την καταστροφή της. Βρίσκουμε στοιχεία για τους Ναούς και τα παρεκκλήσια της πόλης πριν και μετά την καταστροφή. Μαθαίνουμε για τους γάμους στη Νάουσα στα χρόνια της Τουρκοκρατίας αλλά και για την ιστορία των ονομάτων των κατοίκων της. Διαβάζουμε για την παιδεία και τα σχολεία στη Νάουσα, που πρωτοξεκίνησαν από τους Νάρθηκες των Εκκλησιών, με πρώτο το Ναό του Προδρόμου και σε σπίτια οικοδιδασκάλων. Πρώτο σχολείο, το Παλαιό Σχολείο, που στεγάζεται σε ιδιόκτητο οικία-μα στην περιοχή των Ταξιαρχών.

Δ. Μακεδονικός αγώνας

Στην ενότητα αυτή των ιστορικών σημειωμάτων ο κ. Βαλσαμίδης αναφέρεται κυρίως σε γεγονότα που συνέβησαν στην περιοχή της Νάουσας, που αποτελούσε και το σημαντικότερο ίσως κέντρο του Μακεδονικού Αγώνα. Δεν χάνει όμως την ευκαιρία να αναφερθεί και σε γεγονότα που διαδραματίστηκαν στον ευρύτερο μακεδονικό χώρο από την εποχή ακόμα του Πελοποννησιακού πολέμου, τονίζοντας την διαχρονική παρουσία του ελληνικού στοιχείου. Αναφερόμενος στον καθαυτό Μακεδονικό Αγώνα, την περίοδο 1905-1908 επισημαίνει την εμπλοκή των Μεγάλων Δυνάμεων, που για τους δικούς τους λόγους

η καθεμιά επιχειρούν να ελέγξουν την παραπαίουσα οθωμανική αυτοκρατορία της εποχής ελέγχοντας και χειραγωγώντας τους υπόδουλους λαούς.

«Λαός που ξεχνάει την ιστορία του δεν έχει μέλλον. Η γνώση, και μάλιστα η βιοματική της ιστορίας είναι συντελεστής αυτογνωσίας, θέληση, στήριγμα στο παρόν, δυναμικό άνοιγμα στο μέλλον. Οι κραυγές και πιο πολύ οι ενέργειες διακοπής της ιστορικής συνέχειας, η επιχειρούμενη άμβλυνση της ιστορικής μνήμης δεν στοχεύουν απλά και μόνο στην αλλαγή ταυτότητας, αποσκοπούν στην εξαφάνιση του γένους των Ελλήνων» επισημαίνει ο συγγραφέας.

Ε. Η μετά το 1912 περίοδος

Το πέμπτο κεφάλαιο περιλαμβάνει συγκριτικό πίνακα ονομάτων των οικογενειάρχων του 1892 και του 1912 κατ' αλφαβητική σειρά και στη συνέχεια ανοίγει ένας μεγάλος κύκλος για τα Σχολεία της Νάουσας, με ιδιαίτερες εκτενείς αναφορές στο Σχολείο του Αγίου Μηνά, το μεγαλύτερο εκπαιδευτικό οικοδόμημα στη Νάουσα, η ιστορία του οποίου βαδίζει παράλληλα με την ιστορία της πόλης από τις αρχές του 20ου αιώνα.

Στ. Ανακεφαλαίωση. Περίληπτική παρουσίαση της ιστορίας της Νάουσας

Από τις πιο ολοκληρωμένες αυτού του είδους γραπτές αναφορές για την ιστορία της πόλης μας, από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, χρήσιμο ιστορικό βοήθημα για Ναουσαίους και μη. Η πρόθεση του συγγραφέα γι' αυτή την εκ νέου αναφορά στο ιστορικό παρελθόν της φανερώνεται στον επίλογο του σημειώματος: «Η πόλη σήμερα ψάχνεται. Θα βρει το δρόμο της, γνωρίζει να ξεπερνάει καταστάσεις. Το ιστορικό γίνεσθαι, όπως το παρακολουθούμε στο παρελθόν και η αποδεδειγμένη προσαρμοστικότητα των κατοίκων της θα λειτουργήσουν αναγεννητικά.»

«Παραδίδοντας μαζί το δεύτερο και τρίτο τόμο των Ψηφίδων στους φιλόστοργους αναγνώστες σε μια περίοδο κρίσης...» σημειώνει στο τέλος ο κ. Βαλσαμίδης «...εύχομαι να αποτελέσουν μια αισιόδοξη νότα – «απήχημα» για ένα καινούριο ξεκίνημα της τραγουδισμένης πόλης που δεν της ταιριάζει η κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει. Στην πόλη, λοιπόν, και «τοῖς ἔντεξομένοις», με πολλή αγάπη».

ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΚΑ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΑ

Του π. Γεωργίου Χρυσοστόμου
Δρ. Φιλολογίας
Αρχιμανδρίτη Ι.Μ. Βεροίας & Ναούσης

Στον τομέα των πολιτιστικών δραστηριοτήτων της Ιεράς Μητροπόλεως Βεροίας, Καμπανίας και Ναούσης εντάσσεται και η διοργάνωση επιστημονικών Συνεδρίων και Ημερίδων με στόχο τη μελέτη της τοπικής ιστορίας, πάντα σε συνάρτηση με τη γενικότερη ιστορική έρευνα και την αποτίμηση της προσφοράς των διαφόρων προσωπικοτήτων του συγκεκριμένου πεδίου ποιμαντικής ευθύνης της Ιεράς αυτής Μητροπόλεως. Η παρουσίαση αυτή αφορά σ' έναν ογκώδη τόμο που φέρει το γενικό τίτλο: «Προσωπογραφικά και ιστορικά», τα οποία αποτελούν τα πρακτικά επιστημονικών συνεδρίων και ημερίδων, που έγιναν με πρωτοβουλία και ευθύνη της Ιεράς Μητροπόλεως. Συγκεκριμένα, πρόκειται για τα πρακτικά του Α' Επιστημονικού Συνεδρίου με τίτλο «Προσωπογραφικά Λογίων Βεροιέων» (Βέροια 2000), του Β' Επιστημονικού Συνεδρίου με τίτλο «Προσωπογραφικά Λογίων και Ευεργετών Ναουσαίων» (Νάουσα 2000), και των επιστημονικών ημερίδων «Ιστορία της πόλεως Ναούσης» (Νάουσα 2001) και «Μητροφάνης Κριτόπουλος, Πατριάρχης Αλεξανδρείας ο Βεροιεύς» (Βέροια 2002).

Όπως παρατηρεί στον πρόλογο του ο Σεβασμιότατος Μητροπολίτης μας κ. Παντελεήμων, η Ιερά Μητρόπολη Βεροίας, Ναούσης και Καμπανίας «...θέλοντας να αναδείξει σημαντικές προσωπικότητες του παρελθόντος που πρόσφεραν στο κοινωνικό σύνολο και άφησαν το στίγμα τους στην ιστορία της Βεροίας και της Ναούσης, να τις προβάλλει και να τιμήσει την προσφορά τους, οργάνωσε πριν από μερικά αυτά τα επιστημονικά Συνέδρια και Ημερίδες, ...οι δε πολύ σημαντικές εισηγήσεις των τεσσάρων αυτών επιστημονικών εκδηλώσεων ενίσχυσαν την πρόθεσή μας να δη-

μοσιεύσουμε τα πρακτικά τους, ώστε να αποτελέσουν όχι μόνο ένα ωφέλιμο ανάγνωσμα για τους ιστορικούς και τους φιλόστορους, αλλά και ένα βιβλίο αναφοράς για όσους ασχολούνται με την ιστορία της Βεροίας και της Ναούσης».

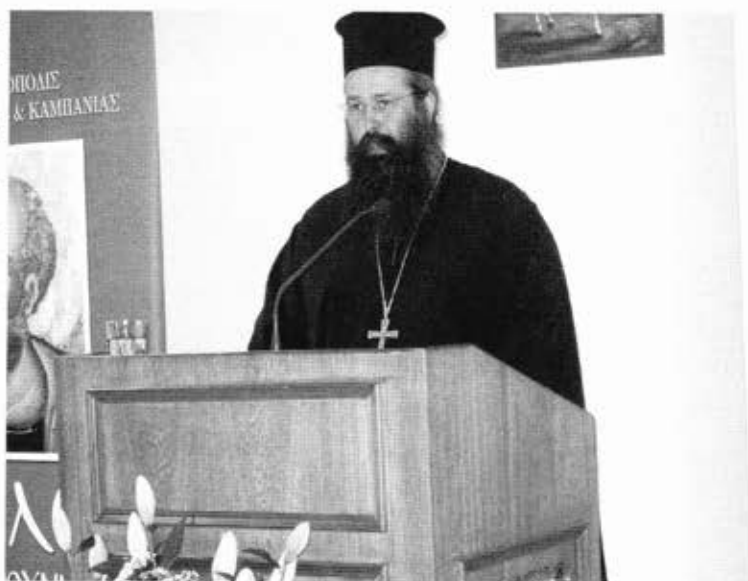
Όλες οι εξειδικευμένες και άριστα επιστημονικά διαρθρωμένες εργασίες, που δημοσιεύονται στα Πρακτικά των Επιστημονικών Συνεδρίων και ημερίδων διαφωτίζουν πλείστες όσες πτυχές της ιστορίας της Βεροίας και της Ναούσας, δύο πόλεων με ξεχωριστή βαρύτητα για την εκκλησιαστική και πολιτική μας ιστορία. Παράλληλα στις σελίδες των πρακτικών παρέχονται πολύτι-

μα ιστορικά στοιχεία που αφορούν πρόσωπα και οικογένειες που πρόσφεραν τα βέλτιστα στην ιστορική, οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη αυτών των πόλεων. Διαφωτίζονται και προβάλλονται ιστορικοί ναοί και μονές. Γίνεται ενημέρωση για την οικονομική διαστρωμάτωση των περιοχών αυτών με εισηγήσεις σχετικές με τη γεωργική κατάσταση και τη βαλκανική βιομηχανική επανάσταση. Ακόμη και κοινωνιολογικά στοιχεία εξάγονται από τις πολιτικές διαμάχες, που είναι σύνηθες φαινόμενο στις τοπικές κοινωνίες. Γενικά ο παρουσιαζόμενος σήμερα τόμος μπορεί να αποτελέσει επιστημονική βορά για κοινωνιολόγους, ιστορικούς, εκκλησιαστικούς και θύραθεν, ιστορικούς της τέχνης, βαλκανιολόγους και κυρίως με τους ασχολούμενους με την πλούσια σε ιστορία και παράδοση τοπική ιστορία.

Όλα αυτά τα πρόσωπα και οι οικογένειες που αναφέρθηκαν έχουν ως κύριο χαρακτηριστικό γνώρισμα το σεβασμό της Ελληνορθόδοξου παραδόσεως. Της παραδόσεως που δεν είναι μια στείρα παρελθοντολογία, ούτε μια άγονη επιστροφή σε παρωχημένες μορφές ζωής, αλλά ένας συσσωρευτής πείρας ζωής, ένα δυναμικό γίγνεσθαι και μια ζωντανή παρουσία, η οποία γονιμοποιεί και τρέφει τη νεοελληνική μας διάρκεια.

Το Ελληνορθόδοξο ιδεώδες που εξέφρασαν οι παρουσιαζόμενοι στον Τόμο Βεροιεείς και Ναουσαίοι κυριολεκτικά διέπλασε τον αρχαίο, βυζαντινό και νεώτερο Ελληνισμό και συνέβαλε στη διατήρηση μιας δισχιλιόχρονης πολιτιστικής συνέχειας. Πρόκειται για έναν τέλειο ανθρωπισμό, που γνωρίζει να συνδυάζει ατομικότητα και κοινωνικότητα, μεταφυσικό και ιστορικό, θεία αυθεντία και ανθρώπινη ελευθερία, ορθοδοξία και ορθοπραξία, ιστορική θεώρηση και αλληγορική ερμηνεία, αιώνιο και παροδικό, ενανθρώπιση του θεού και θέωση του ανθρώπου.

Αναφέρομαι ιδιαίτερα στους ευεργέτες της Νάουσας, οι οποίοι, όπως και όλοι γενικά οι Εθνικοί και τοπικοί Ευεργέτες, υπήρξαν ολοκληρωμένες Εθνικές φυσιογνωμίες, μεγάλοι οραματιστές, ευ-

Ο π. Γεώργιος Χρυσοστόμου παρουσιάζει τον τόμο

γενικές καρδιές, που πάλλονταν από την πνοή της υψηλόφρονης δημιουργίας. Συνέβαλαν στην βαθύτερη ουσία τους τις ανθρώπινες ανάγκες και αντιμετώπισαν με οξυδέρκεια και προσγειωμένη αντίληψη τα ανθρώπινα προβλήματα. Στη σκέψη και τις ενέργειες τους διακρίνει κανείς τον οίστρο της αγάπης για την πατρίδα και τον άνθρωπο. Γι' αυτό οι πράξεις τους είχαν ένα εθνικό και ηθικό μεγαλείο. Με τις προσφορές τους συνέβαλαν αποφασιστικά στην επιβίωση του Γένους, στην πνευματική του αναγέννηση και την πολιτική του αποκατάσταση. Πέραν από την κάλυψη των στοιχειωδών αναγκών των συμπατριωτών του, έδωσαν προτεραιότητα στην ανάπτυξη της παιδείας και έγιναν οι κατεξοχήν τροφοί και στυλοβάτες του Ελληνικού διαφωτισμού.

Η αγάπη των Ναουσαίων ευεργετών για τον άνθρωπο ήταν γνήσια και ειλικρινής, γιατί είχε μεταφυσική θεμελίωση. Προϋπέθετε την κατακόρυφη διάσταση της αγάπης, δηλαδή την αγάπη για το θεό. Μια τέτοια αγάπη είναι πλήρης, διαρκής, ανυστερόβουλη, άδολη και κυρίως καθολική, αφού επεκτείνεται σε όλους τους ανθρώπους. Αντιθέτως η λεγόμενη ανθρωπιστικού τύπου οριζόντια μονοδιάστατη αγάπη έχει πάντοτε τα ελατήρια, τους σκοπούς και την υστεροβουλία. Είναι μια αγάπη είδωλο, που δεν μπορεί να υπερβεί τη γήινη βαρύτητα.

Όλες αυτές οι εργασίες δείχνουν τη μεγάλη συμβολή της Νάουσας στην ιστορία του Ελλη-

νισμού, αλλά και γενικότερα του βαλκανικού χώρου. Πολύ σωστά ο Σεβασμιότατος κ. Παντελεήμων στον χαιρετισμό του στην έναρξη της ημερίδας τόνισε: «*Η πόλη της Νάουσας έγραψε την ιστορία της σε χρόνους δύσκολους για το γένος και την έγραψε με τρόπο μοναδικό. Οι κάτοικοι της θυσίασαν στον αγώνα για την απελευθέρωση του Γένους, από τον μακρόχρονο τουρκικό ζυγό και πάντα, θυσίασαν ακόμη και την ίδια την πόλη τους και την ίδια τους τη ζωή.*

Το ολοκαύτωμα της Νάουσας όμως δεν σηματοδότησε το τέλος της ιστορίας της, αλλά την αρχή μιας καινούργιας σελίδας που έμελλε να είναι πιο λαμπρή. Έμποροι και τεχνίτες άνθρωποι των γραμμάτων και των τεχνών, παράγοντες της οικονομικής και επαγγελματικής ζωής της πόλης άφησαν το δικό τους στίγμα στην ιστορία και την εξέλιξη αυτής της πόλης».

Γενικά ο παρουσιαζόμενος σήμερα τόμος «Προσωπογραφικά και ιστορικά» πρακτικά Επισημονικών Συνεδρίων και ημερίδων αποτελεί γεγονός υψίστης σημασίας για την πολιτιστική παράδοση του Νομού Ημαθίας και όχι μόνον.

Στις 416 σελίδες του τόμου περιλαμβάνονται οι παρακάτω εργασίες:

Προσωπογραφικά Λογίων Βεροϊέων: Π. Πυρινού, *Οι ευεργέτες της Βέροιας*, Μητρ. Μακαρίου Τυλλυρίδη, *Δημήτριος Βικέλας, μια οικουμενική φυσιογνωμία*, Αν. Μαρίνου, *Κων/νος Ρακτιβάν*, Αθ. Καραθανάση, *Ιω. Κωττούνιος, βιογραφικά και εργογραφία*, Π. Λινάρδου, *Ο εκκλησιαστικός Βικέλας*.

Προσωπογραφικά Λογίων & Ευεργετών Ναουσαίων: Ε. Βαλσαμίδη, *Διακεκριμένες προσωπικότητες της Νάουσας*, Νικ. Σπάρτση, *Λογγαίοι, μια οικογένεια με παρουσία και δράση*, Ν. Ζαχαρόπουλου, *Οικογένεια Λαναρά*, Παντ. Πάσχου, *Βίος και πολιτεία της Θάλειας Σαμαρά*, Θ.

Ο μητροπολίτης κ. Παντελεήμων παραδίδει συμβολικά τον τόμο στον δήμαρχο Νάουσας κ. Καραπατζό

Γαβριηλίδη, *Χριστόδουλος Ματθαίου, ζωγράφος Ναουσαίος*, Μητρ. Παντελεήμονος *Καλπακίδη, Αναστάσιος ο Λόγιος, ένας επιφανής Ναουσαίος*, Κ. Σταλίδη, *Ο Ναουσαίος δάσκαλος Δημήτριος Φ. Πλαταρίδης*.

Ιστορία της πόλεως Ναούσης: Θ. Γαβριηλίδη, *Οι παραδόσεις για την ίδρυση της Νάουσας*, Ε. Βαλσαμίδη, *Επανίδρυση της πόλεως Ναούσης*, Δημ. Παπάζη, *Το Μετόχι της Μονής Ταξιαρχών στη Νάουσα*, Π. Κυριακίδη, *Οι εκκλησίες της Νάουσας του 19^{ου} αι.*, Νικ. Σπάρτση, *Η γεωργική κατάσταση στη Νάουσα από το 1800 μέχρι σήμερα*, Αλ. Οικονόμου, *Η Νάουσα στη Βαλκανική βιομηχανική επανάσταση*, Στ. Αποστόλου, *Η εμπλοκή της Ι.Μ. Βεροίας και Ναούσης στις πολιτικές διαμάχες της Νάουσας*.

Μητροφάνης Κριτόπουλος Πατριάρχης Αλεξανδρείας ο Βεροϊεύς: Πατριάρχου Αλεξανδρείας Πέτρου, *Εναρκτήρια Ομιλία*, Αθ. Καραθανάση, *Ο Μητροφάνης Κριτόπουλος και η εποχή του*, Ζαχ. Τσιρπανλή, *Κωττούνιος και Κριτόπουλος, βίοι παράλληλοι*, Ioannis Kourempeles, *Die bedeutendsten Stationen des Aufenthalts von Metrophanes Kritopoulos*.

Ο ΦΟΝΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΚΡΙΤΟΥ ΙΩΑΝΝΗ ΑΜΠΑΝΟΖΗ

του Ηλία Τσέχου

Αρκούντως δολοφονημένη

Αγρίως ταραγμένη γη Μακεδονίας

Αρχές του 20^{ου} αιώνα. Τα γεγονότα τρέχουν ως «αυριανοί» δρομείς... Προδοσίες, αφανίσεις, ανίερες συμμαχίες, μαχαιρωσιές, μαυρίζουν αίμα και χώμα της Μακεδονίας. Οι δυσκολότεροι καιροί, οι πιο σκληροί, οι πιο βάρβαροι, είναι αυτοί που πολεμάς για τη ζωή σου, τη ζωή της οικογένειάς σου, τη «ζωή» της πατρίδας, είναι αυτοί που αντιμετωπίζεις το θάνατο σε κάθε βήμα, σε κάθε στροφή, με κάθε ματιά.

Πρώτα όμως μια ματιά στον κόσμο την εποχή εκείνη:

1860: Πρώτη κίνηση εκβουλγαρισμού της Μακεδονίας, με δραστηριότητες του μοναχού Γεράσιμου, στα χωριά Βαψάρι και Βίτσι.

1867: Εκδίδονται 100 εφημερίδες στην τότε Ελλάδα.

1868: Εξαρχικοί εμποδίζουν τον ελληνοβλαχικό πληθυσμό της Ρέσνας, να ψαλλεί Ελληνιστί η Θεία λειτουργία

1871: Θεμελιώνεται ο ναός της Αγίας Παρασκευής στο Γιαννάκοβο, με χτίστες Έλληνες σλαβόφωνους που αναγράφονται στην εντοιχισμένη πλάκα, πάνω από την είσοδο του ναού: Τράϊως ΔΙΜΟ, Ταραπαν Μιτς, ΚΑΛΙΝ ΓΙΟΒΑΝ, Ιανουάριος 27, 1871 (ελληνική γραφή).

1873: Κιλκίς. Καταδικάζονται από τούρκικο δικαστήριο 35 εξαρχικοί (βουλγαρόφιλοι), που επιτίθενται 25.12.1872 σε ελληνική εκκλησία και τραυματίζουν 8 Έλληνες.

1877 – 1878: Συνθήκη Αγίου Στεφάνου. Τέλος του Ρωσοτουρκικού πολέμου. Ξεκινά ο κύριος στόχος "εκβουλγάρησης" της Μακεδονίας. Σύμμαχος η Ρωσία.

1895: Σημειώνονται οι πρώτες εισβολές βουλγάρων κομιτατζήδων στις περιοχές μας.

1897: Ατυχής Ελληνοτουρκικός πόλεμος. Η Ελλάδα σε δυσχερή θέση.

1901: Ο πληθυσμός της τότε Ελλάδας 2.200.000 κάτοικοι.

1902: Ρουμάνικη προπαγάνδα, με σκοπό να δημιουργηθεί μειονοτικό πρόβλημα στη Μακεδονία, συμμαχεί με τους βουλγάρους κομιτατζήδες και με "αδελφική σύμπνοια κι αγάπη", τρομοκρατούν τον Μακεδονικό πληθυσμό, δολοφονώντας

πολίτες.

1905: Ήδη 136.000 Έλληνες έχουν μεταναστεύσει προς Η.Π.Α.

1902–1913: Οικουμενικός Πατριάρχης ο Ιωακείμ Γ'.

1889–1908: Κορυφώνεται η δράση των κομιτατζήδων βουλγάρων στη Μακεδονία, παρασύροντας τον πληθυσμό σε εξαρχικούς και πατριαρχικούς, με απεχθέστατες διαπραχθείσες πράξεις.

22.1.1905: Ειρηνική πορεία προς Αγία Πετρούπολη 100.000 εργαζομένων για καλύτερες συνθήκες δουλειάς και διαβίωσης, καταλήγει σε αιματηρές συμπλοκές με το στρατό του τσάρου Νικολάου Β', αφανίζοντας 500 διαδηλωτές!

23.1.1905: Πεθαίνει ο λαοφίλης συγγραφέας Ιούλιος Βερν.

15.2.1905: Συγκρούσεις στα Τρίκαλα λόγω εκλογών. Δύο νεκροί.

12.3.1905: 200.000 Ρώσοι νεκροί από Ιάπωνες στη μάχη Μούκδεν.

13.3.1905: Δολοφονίες ανάμεσα σε Έλληνες, βουλγάρους, τούρκους, ρουμάνους. Οι τούρκικες αρχές αδυνατούν να τηρήσουν την τάξη. Τρομοκρατούνται χωρικοί από ένοπλες συμμορίες και δεν γνωρίζουν από πού και πώς να προφυλαχτούν, αφού οι συμμορίτες αλλάζουν στολές συνεχώς!

15.3.1905: Οι επαναστάτες Κρήτες διακηρύττουν την Ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα.

16.4.1905: Αιματοχυσία στην Κρήτη. Οχτώ νεκροί.

31.5. 1905: Δολοφονία του Έλληνα πρωθυπουργού Θεοδώρου Δηλιγιάννη.

1903–1908: Ένοπλος Μακεδονικός Αγώνας. 79 νεκροί στον Καζά Βοδενών (Έδεσσας). Έως το 1906 έχουμε 700 – 800 νεκρούς σ' όλη την Μακεδονία.

Το Γιαννάκοβο, από το 1936 Γιαννακοχώριον, σήμερα Γιαννακοχώρι, το συναντάμε σε δύο βιβλία ως Γιαννακό, σ' ένα χάρτη ως Γιανάκοβον (με ένα ν και τελικό ν), ζει το Μακεδονικό Αγώνα συμπεσμένο, τρομοκρατημένο, «διφορούμενο».

16 Απριλίου 1905: Πάσχα Ελλήνων! Κομιτατζήδες και γιαννακοβίτες επιμένουν και πιέζουν η λειτουργία να γίνει από βούλγαρο παπά και στα βουλγάρικα στην εκκλησία της Αγίας Παρασκευής στο Γιαννάκοβο. Ο πρόκριτος Ιωάννης Αμπανόζης, διαβασμένος, σπουδαίος ιεροψάλτης, μαντατοφόρος, με μεγίστη ελληνική συνείδηση αρνείται και..., ας δούμε πως ιστορεί το γεγονός και όσα διαδραματίστηκαν, ο Ναουσαίος πρόκριτος Κωνσταντίνος Χατζημαλούσης, ταγμένος στον Μακεδονικό Αγώνα, σε σημειώμά του:

«Είναι ο Ιωάννης ή Βάννης Μπανόζης του χωριού Γιαννόκοβου (Τσιφλίκιον του Χ'' Δημητρίου, του Χ'' Αντωνίου Ναουσαίου) τον οποίον εδολοφόνησαν οι Κομιτατζήδες Βούλγαροι μαζί με συγχωριανούς του ... την 1^η ημέραν του Πάσχα εφέτος 1906 εξ – και διατί; διότι και ούτος ως πρόκριτος του χωριού που δεν εδέχθη ως οι άλλοι συγχωριανοί του οι οποίοι ήθελαν να πάρουν παπάν Βούλγαρον να τους λειτουργήσει δια το Πάσχα, ενώ αυτός ήλθε εις Νάουσαν και πήρε Έλληνα παπάν και ελειτούργησε Ελληνιστί ...

Ο Δήμαρχος Κων/νος Χατζημαλούσης

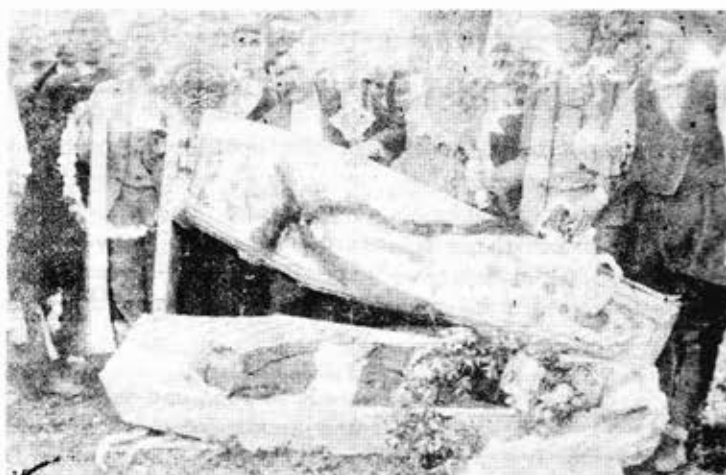
Αυτοί δε το βράδυ έφεραν τους Κομιτατζήδες εις το χωριό τον πήραν από το σπίτι του, τον έβγαλαν έξω 100 μέτρα του χωριού εις την θέσιν Παντίνες, όπου ηλιάζονται οι χωρικοί τας εορτάς και αφού τον ετυράννησαν ως προδότην,

τον επυροβόλησαν 1 σφαίρα εις το στόμα και 1 σφαίρα εις τον κρόταφον και τον άφησαν νεκρόν με 1 σημείωσιν ότι έτσι τιμωρούνται οι προδότες!!! Μόλις εμάθαμεν οι Ναουσαίοι, ειδοποιήσαμεν τα Σώματά μας τα οποία κατέλαβαν τα πέριξ βουνά του χωριού, ημείς δε η Επιτροπή της Αμύνης μετά του λαού, ιερέων, διδασκάλων και μαθητών και λαβάρων και στεφάνων επήγαμεν και τον εθάψαμε την 2^η ημέρα του Πάσχα με μεγάλην παράταξιν, οποίαν δεν είδε κανέν χωριόν τοιαύτην κηδείαν εις χωρικόν. Εις ανάμνησιν δε της Κηδείας του μαρτυρήσαντος Ιωάννου Μπανόζη φέραμε μαζί μας και φωτογράφον όστις εφωτογράφησε τον νεκρόν έξω της Εκκλησίας πέριξ του οποίου είναι ο λαός της Ναούσης...».

Σύμφωνα με τα βιβλία α) «ΕΠΙΣΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΟΔΥΝΗΡΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ», ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ, 1906, σελ. 36 και β) «ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝΑΣ» (3 τόμοι), ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ, τόμος 2^{ος}, σελ.320, η δολοφονία αυτή διεπράχθη το 1905 και όχι το 1906, όπως σημειώνει ο Κωνσταντίνος Χατζημαλούσης, στο κείμενο που δημοσίευσε πρώτος ο Τάκης Μπάιτσης, στο άρθρο του «ΑΠΟ ΤΟΝ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟ ΑΓΩΝΑ-Η δολοφονία του Πρόκριτου Γιάννη Μπανόζη», στη «Νιάουστα», (τεύχος 38, 1987), Επίσης, όπως επισημαίνει και ο Τ. Μπάιτσης υπάρχει δι-αφορά στη χρονολογία του γεγονότος που αναφέρει ο Κ. Χ'' Μαλούσης με την ημερομηνία που αναγράφεται στη φωτογραφία (1903).

Πάντως το ορθό όνομα του νεκρού είναι Γιάννης Αμπανόζης και όχι Γιάννης Μπανόζης. Στην σημείωση του Κωνσταντίνου Χατζημαλούση, σημαντικότερη σε αναφορές στο γεγονός, γράφει το Γιαννάκοβο ως Γιαννόκοβο. Λάθος ή ντοπιολαλιά; Επίσης, σημειώνει ότι η δολοφονία του Ιωάννη Αμπανόζη έγινε στην περιοχή Παντίνες (ή μήπως καθ' οδόν προς Παντίνες;) και στις δύο περιπτώσεις όμως τα 100 μέτρα που αναφέρει το σημείωμα είναι λάθος, γιατί η περιοχή αυτή είναι πολύ πιο μακριά από το χωριό. Αυτό μας δυσκόλεψε στην έρευνα έως να διευκρινιστεί.

Αναζητώντας σήμερα την ατμόσφαιρα και τον απόηχο εκείνης της εποχής, μία από τις τωρινές αφηγήσεις συγγενικού προσώπου, που αναφέρεται στο γεγονός είναι η ακόλουθη: «Τον έσυραν απ' το τραπέζι τρεμάμενο, πήρε κόκκινα αυγά

Το ανοιχτό φέρετρο του δολοφονηθέντος Αμπανόζη την ημέρα της κηδείας

να προσφέρει στους ιερόσυλους... τα πέταξαν με φόρα στον τοίχο, έσπαγαν με θόρυβο τσεκουριών... έτρεμε σα φύλλο, πόναγε η ψυχή του, δεν προλάβανε να αγκαλιαστούμε...»

Με τη Δώρα Ανθοπούλου, που επέμενε να καταταπιστώ με τον Ιωάννη Αμπανόζη, πόσο καλά έκαμε, διότι με τα τέσσερα αφιερώματα στο Γιαννακοχώρι:

* Το Γ' ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟ ΣΤΟ ΓΙΑΝΝΑΚΟΧΩΡΙ, Η ΠΑΛΑΙΑ ΚΑΙ ΝΕΑ "ΙΣΤΟΡΙΚΗ" ΑΝΤΙΛΗΨΗ

* Ο ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΓΙΑΝΝΑΚΟΧΩΡΙ – ΑΠΟ ΤΟ 1937

* «ΟΧΙ» ΣΤΟ ΦΑΣΙΣΜΟ – ΘΥΣΙΑ ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΓΙΑΝΝΑΚΟΧΩΡΙΤΩΝ 1940 - 41

* ΓΙΑΝΝΑΚΟΒΟ – ΓΙΑΝΝΑΚΟΧΩΡΙ – 1905. ΦΟΝΟΣ ΠΡΟΚΡΙΤΟΥ ΙΩΑΝΝΗ ΑΜΠΑΝΟΖΗ,

...κλείνουμε «ποιητικά» ιστορικές διαδρομές 100 χρόνων του Γιαννακοχωρίου, διαδρομές που ουδέποτε υποψιαστήκαμε, υποθέσαμε ή υπολογίσαμε πως θα διαπράξουμε. Κυνηγήσαμε τον Μακεδονικό αγώνα 13 μήνες ή 13 χρόνια... διασχίσαμε ληξιαρχεία, βιβλιοθήκες, μητροπόλεις, επιστολές, εφημερίδες, τον θαυμαστό και σήμερα προφορικό πολιτισμό, για να δώσουμε αυτό το «ελάχιστο» αφιέρωμα, ανεξερευνήτων χρόνων, για να καταγραφούν πριν αφανιστούν ή μας αφανίσουν!

Πολλά ερωτήματα, αρκετές υποθέσεις, πλήθη διαφορετικών αναφορών και σεναρίων, δεν τα καταθέτουμε... Όμως βέβαιο είναι πως στις οικογένειες των Γιαννακοβιτών από το 1905 και έως τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο, ο τρομοκρατη-

μένος χρόνος τους απαγορεύει ρητά να αναφέρεται το ονοματεπώνυμο Ιωάννης Αμπανόζης... «μήτε κουβέντα, μήτε λαλιά». Όπως βέβαιο είναι πως έμεινε στον αέρα, στα βουνά, στα σχολεία, στα καφενεία του Γιαννακοχωρίου, των περιχώρων, στην πόλη μας, η απaráμιλλη φράση: «Α! ρε Αμπανόζη», «Α! ρε Αμπανόζη», εννοώντας τον Χρήστο Αμπανόζη, γιο του δολοφονηθέντα προκρίτου Ιωάννη και της Αικατερίνης, το γένος Ιωάννου, που γεννήθηκε το 1889 και πέθανε, 45 ετών, το 1934, αιμορραγώντας, κατασπαράζόμενος από αγέλη σκύλων, με το παρατσούκλι «Πασπαλιάκης», ο Πασπαλιάκης... Ο

τρελαμένος, ο τσίτσιδος, ο περίγελως, «ο πρώτος του χωριού». Α! ρε Αμπανόζη, στα 17 σου σάλεψε ο νους απ' το χυμένο αίμα του πατέρα σου (μία πηγή αναφέρει πως προϋπήρχε διασάλευση), δε σε χωρούσε τόπος, χωριό, πόλη... Σε στρίμωχναν, σ' έδιωχναν, μα και σ' αγαπούσαν. Ναουσαίοι σε πότιζαν, σε τάζαν, σε έντυναν γαμπρό... «Να! ο γιός του ήρωα» έλεγαν ... Α! ρε Αμπανόζη... Ας είναι καλά η αδελφή σου Σοφία, η Σόφκα, που σε φρόντισε, σε κουβάλησε στους ώμους της 28 ολόκληρα χρόνια... Σε έλουζε, σε έντυνε, σ' έντυνε κάθε πρωί και το βράδυ ερχόσουν γυμνωμένος, μ' ένα τσουβάλι ριγμένο στη μέση. Α! ρε Αμπανόζη...

Χρόνια περνούν κι αιώνες ρέουν ανάμεσο ιστορικών ρηγμάτων, θυμάτων, ρωγμών... Νοιώθω τον Ελληνισμό πάντα σε επάλξεις... Γιαννακοχώρι μας αγρίεψες, πρωτίστως νιώσαμε οι «σκαπανείς» σου... Άξιος ο - αμισθί - μισθός... Δίχως τελεία Τέλος

Το εκκλησάκι της Αγ. Παρασκευής κοντά στο οποίο ειμάζεται ότι έγινε η δολοφονία

Η 25^η γυναίκα του Αμπού Λουμπούτ

Μια αληθινή ιστορία

του Παύλου Κυριακίδη

Απόψε θα σας διηγηθώ μιαν αληθινή ιστορία. Τόσο αληθινή που μοιάζει με παραμύθι. Δεν τη βρήκα γραμμένη σε κάποιο επίσημο ιστορικό αρχείο, μήτε την ανακάλυψα σε κάποιο ξεχασμένο κιτάπι. Όχι.

Μου τη διηγήθηκαν και εγώ σας τη λέω όπως ακριβώς την άκουσα. Και αυτοί που μου την είπαν την φύλαγαν από γενεά σε γενεά και την μετέδωσαν από στόμα σε στόμα σαν φιλντισένιο μυστικό. Σάμπως δεν πέρασαν και τόσα χρόνια από τότε.

Ήταν στις φοβερές εκείνες μέρες πριν λάβει χώρα το ολοκαύτωμα της Νάουσας. Σωτήριον έτος 1822. Και ήταν έτσι όπως τα περιγράφει ο Στουγιαννάκης στην ιστορία του «*Ιστορία της πόλεως Ναούσης*» και ακόμη χειρότερα. Πρέπει να έχει κανείς πολύ τραχιά φαντασία για να κατανοήσει αυτό που τότε ο μέγας Στουγιαννάκης έγραφε: «κατεσκάφησαν οι ναοί, εν οίς ελατρεύετο ο Ύψιστος και τα σχολεία, εν οίς εθεραπεύοντο αι Μούσαι, απετεφρώθησαν δε και αι οικίαι, κατεστράφη εντελώς η περιφανής Νάουσα». Αν όμως θέλει να αποδώσει παραστατικά τα περιστατικά θα πρέπει να συνδέσει τη Νάουσα με τρεις λέξεις. Φωτιά, αίμα, θάνατος. Το αποτέλεσμα αυτής της μείξης βέβαια υπήρξε ηρωικό και μαρτυρικό.

.....
Αλλά ας έρθουμε στη συνέχεια της ιστορίας μας.

Η οικογένεια Λιάμπα τότε, ήσαν πέντε αδέρφια. Ο μεγαλύτερος από αυτούς, ο Μανόλης, ζούσε στην περίφημη τότε Κατράνιτσα. Για την εποχή που μιλάμε η Κατράνιτσα ήταν το στολίδι της Δυτικής Μακεδονίας, γι' αυτό και δικαιολογημένα την έλεγαν έτσι, αφού Κατράνιτσα σημαίνει Κάστρον Άνασσα δηλαδή βασίλισσα των Κάστρον. Μαζί του είχε και τον εννιάχρονο γιο του Γρηγοράκη. Οι επαγγελματικές τους όμως υποχρεώσεις τους κρατούσαν μακριά από τη Νάουσα.

Οι υπόλοιποι τέσσερις, δηλαδή ο Στέργιος, ο Κώστας, ο Γιώργος και ο μικρότερος αδελφός τους, που μου διαφεύγει το όνομα, ζούσαν στην αδούλωτη Νάουσα. Αυτοί οι τελευταίοι μαζί με άλλα παλικάρια, είχαν για τα καλά κρατήσει ως εκείνη την ώρα την ανατολική είσοδο της πόλης. Μια θέση καθοριστική για την σωτηρία ή το χαλασμό της πόλης.

Το οχυρό του Αγίου Γεωργίου, εκεί που σήμερα βρίσκεται το σούπερ – μάρκετ Ατλάντικ, όπου υπήρχε και πύργος από τον οποίο είχε αμυνθεί ο Διαμαντής που αναφέρεται στην ιστορία του Στουγιαννάκη, ήταν ακόμη άπαρτο, παρ' όλον τον ορυμαγδό των τουρκικών επιθέσεων από τις κοντινές θέσεις της Παναγιοπούλας.

Είχε λυσσάξει ο Λουμπούτ.

Το σπιτικό τους ήταν στην αρχή του «Τσίγκα-μαχαλά», στα δυτικά του Αη Μηνά, εκεί που σήμερα βρίσκεται η νησίδα με την τριπλή βρύση. Η γειτονιά όμως του Αγιά-Μηνά τότε δεν ήταν όπως σήμερα. Μήτε όμως και η σημερινή οχλή από την κίνηση των αυτοκινήτων φέρνουν κάτι από το τότε, που οι μαστοράντζες χτυπούσαν τον μαλακό τσίγκο και πουλούσαν την μεταλλική πραμάτεια τους. Μη ξεχνάτε ότι ο «Τσίγκα-μαχαλάς», που ξεκινούσε από τον Αη Μηνά και κατέληγε στον Άγιο Γεώργιο, ήταν το τότε βιοτεχνικό κέντρο της πόλης.

Διαφορετική όμως ήταν η δουλειά των Λια-

μπέων. Τρανή, με πολλά έσοδα από την οικογενειακή υφαντουργική βιοτεχνία που διατηρούσαν και που αποτελούσε βασικό προμηθευτή του τουρκικού στρατού, προμηθευόντάς τον με σαγιάκια. Υπήρχε παράδοση γι' αυτό.

Τώρα όμως ποιος σκέφτεται τέτοια. Η κούραση, η πολλών ημερών αγρύπνια και η έγνοια για τα παιδιά τους ήταν το κορυφαίο ζήτημα.

Πόσα παιδιά είχε ο καθένας τους δεν ξέρουμε. Ξέρουμε όμως πως όλα μαζί ήταν δέκα. Και ακόμη πως τα τρία από αυτά, τα μεγαλύτερα, ήταν κορίτσια: Η Σουλτάνα, η Μαρία και η Λέγκω ήσαν η κρυφή υπερηφάνεια όλων τους. Η ομορφιά τους περίσσια. Μα εκείνη της Σουλτάνας δεν έμπαινε σε ζύγι. Μήτε η αγάπη τους για τη Νάουσα. Η Σουλτάνα, μολονότι ήταν μεγαλύτερη από όλες, ήταν ήσυχη, χαμηλών τόνων και κάπως άτολμη. Οι άλλες, οι μικρότερες, ήσαν κομμάτι ατίθασες και με τσαγανό.

Για τα υπόλοιπα επτά μικρότερα σε ηλικία αγόρια, δεν ξέρουμε τίποτε εκτός από το όνομα του μικρότερου στην ηλικία που τον έλεγαν Χρήστο. Για τον Χρήστο όμως θα πούμε σε άλλο σημείο της ιστορίας μας, μιας και θα τον ξανασυναντήσουμε παρακάτω.

Δεν ήταν πρώτη φορά που το Λιαμπέικο συμμετείχε σε εξεγέρσεις, θυμάται ο Στέργιος, ο πρώτος από τους τέσσερις. Μια ήτανε στα 1742 με αρχηγό τον Γκούμα. Ύστερα στα 1799, στο αποτυχημένο κίνημα. Μα τώρα είναι διαφορετικά.

Έπειτα από την επανάσταση στο Μωριά οι Τούρκοι έστρεψαν το μεγάλο τους μένος στη Μακεδονία για να καταστείλουν τις φλόγες της επανάστασης που ξεπετάχτηκαν στη Νάουσα. Ήταν Κυριακή της Ορθοδοξίας. Αρχή της Μεγάλης Σαρακοστής. Η πόλη σίγασε και προετοιμάστηκε για τη δική της Σαρακοστή. Ποιος ξέρει αν θα γιόρταζε και τη Λαμπρή της;

Ο λαός όμως κρατούσε με πείσμα και ψυχή. Κι έκανε και Ανάσταση. Έβαψε και κείνη τη χρονιά τα κόκκινα αυγά και ευχήθηκε για τη δική του ανάσταση...

Ύστερα όμως συνέβη αυτό που κανείς δεν περίμενε.

Η προδοσία με τον τουρκοεβραίο Μάμαντη υπήρξε η τελευταία πράξη πριν από το πέσιμο της αυλαίας. Τι να του είχαν τάξει άραγε, για να βάλει θηλιά σε μια ολόκληρη πόλη, με λίγους άνδρες και πολλά γυναικόπαιδα; Με ποια ζυγαριά ζύγισε το αίμα τόσων αθώων και με ποια συνείδηση κοιμήθηκε την επόμενη νύχτα; Ποιος ξέρει;

Από τα πρώτα θύματα ήσαν και τα τέσσερα αδέρφια. Κοντά στον παπα Γιάννη, τον παπά Γεράσιμο και τον παπά Δημήτρη που λειτουργούσαν στο Ναό του Αγίου Γεωργίου. Ήταν Πέμπτη της Διακαινησίμου του 1822

Η σφαγές και οι λεηλασίες δεν είχαν τελειωμό. Όλοι τραβήχτηκαν προς τον Άγιο Δημήτρη. Μα κι εκεί σύντομα το σκηνικό βάφτηκε με αίμα.

Είκοσι γυναίκες, κάποιες με τα παιδιά τους τράβηξαν στη θέση «Στουμπάνους». Ήταν η μόνη διέξοδος και μοναδική επιλογή της στιγμής, μιας και ο δρόμος προς τον Άγιο Νικόλαο ήταν ήδη

Το μνημείο των ηρωίδων που έπεσαν στην Αράπιτσα το 1822

πιασμένοι από τους Τούρκους. Κοντά σ' αυτές προστέθηκαν και οι τρεις μεγαλύτερες θυγατέρες των Λιαμπέων. Τρεις εξαδέλφες: Η Σουλτάνα, 22 χρόνων, η Μαρία, 21 χρόνων και η Λέγκω, 20 χρόνων.

Αλλά μπρος γκρεμός, και τι γκρεμός, μαύρο ποτάμι, και πίσω οι Τούρκοι. Μπρος ο θάνατος και πίσω η ατίμωση. Ήξεραν όμως οι Ναουσαίες εκείνον τον ίδιο χορό που χόρεψαν και οι Σουλιώτισσες. Και μία - μία έπεσαν όλες και χάθηκαν στα μαύρα νερά της Αράπιτσας.

Όλες ... είπα;

Όχι. Μια δίστασε. Η Σουλτάνα δεν έμελλε να συγκαταρρυθμιστεί με τις άλλες είκοσι δύο. Γρήγορα την έπιασαν. Ήταν η πιο όμορφη και ίσως αυτό την έσωσε.

.....
Σύντομα όλη η πόλη παραδόθηκε στη φωτιά. Και ύστερα από τη φωτιά ακολούθησαν οι συλλήψεις οι σφαγές (σε όλη την πόλη και ιδιαίτερα στο Κιόσκι), οι αιχμαλωσίες και το ξεπούλημα των γυναικόπαιδων από τη Γιάντισστα (ο σημερινός Άγιος Γεώργιος Βέροιας) που λειτουργούσε ως διαμετακομιστικό κέντρο, στις αγορές των Βαλκανίων.

Έτσι κάηκε και καταστράφηκε ολοσχερώς η πόλη της Νάουσας. Οι εκκλησίες της καταστράφηκαν και το μένος τους οι Τούρκοι το έδειξαν καταστρέφοντας τις προσόψεις όλων των ναών καίγοντας το εσωτερικό τους και καταληστεύοντας τον υλικό πλούτο τους. Τα σπίτια, τα σχολεία και όλα τα δημόσια κτίρια ισοπεδώθηκαν. Και οι επιζήσαντες ακολούθησαν τον φρικτό δρόμο της δουλείας.

Από τα υπόλοιπα παιδιά των Λιαμπέων, άλλα πουλήθηκαν στην Κορυτσά, άλλα στη Έδεσσα και αλλού. Τον έναν, τον Χρήστο που αναφέραμε στην αρχή της ιστορίας μας, τον εξαγόρασε έναντι αδράς αμοιβής εκ πενήντα λιρών, ο θεός του ο Μανόλης, που τον έψαξε και τον βρήκε στην Έδεσσα. Ήταν δέκα πέντε χρόνων. Η κλήση, ή και ο φόβος οδήγησαν τα βήματα του στο Άγιον όρος. Δεν ήσαν όμως λίγες οι φορές που ως μοναχός επισκεπτόταν την Κατράνιτσα και καθόλου μηδαμινές οι αναφορές του για τον χαλασμό της Νάουσας. Πέθανε ως μοναχός στα

1885

.....
Τι απέγινε όμως η Σουλτάνα;

Έμελλε να γίνει η 25^η γυναίκα στο χαρέμι του αιμοβόρου και αιμοδιψή Αμπού Λουμπούτ. Εγκαταστάθηκε στη Θεσσαλονίκη. Παιδιά μαζί του δεν έκανε, ακολουθώντας μια παλιά συνταγή που γνώριζε, βράζοντας βοτάνια με αντισυλληπτικές ιδιότητες, όπως η ίδια αργότερα έλεγε.

Αρκετά συχνά ερχόταν από τη Θεσσαλονίκη στην Κατράνιτσα και έμενε μαζί με τον θείο της τον Μανόλη. Ήταν μια θλιβερή παρουσία. Ήταν σύζυγος αυτού του ανθρώπου που σκότωσε ό,τι πολυτιμότερο είχε. Έπειτα είχε αλλαξοπιστήσει, παρ' όλο που η καρδιά της εξακολουθούσε να κτυπάει χριστιανικά. Μα η αγάπη των δικών της ήταν αμείωτη και χωρίς σκιές.

Πολλές φορές της πρότειναν να την φυγαδεύσουν στην Ουγγαρία εκτός οθωμανικής επικράτειας. Αρνήθηκε όμως γιατί ο Λουμπούτ της ορκίστηκε ότι θα σκότωνε όλους τους συγγενείς της και όχι μόνο. Και ήξερε πολύ καλά αυτήν του την αγριότητα. Αυτό την έκανε να σηκώνει με σιωπή το μαρτύριο της συνείδησης. Έναν θάνατο δηλαδή χωρίς σταματημό.

Όταν ερχόταν στο σπίτι του θείου της, ζητούσε και την έβαζαν να κοιμηθεί σε ένα φτωχικό κελάκι, παρόλο που της πρότειναν το καλό δωμάτιο με τα μιντέρια, το σαλόνι όπως θα λέγαμε σήμερα. Επέμενε μάλιστα και ήταν αδιαπραγμάτευτη στη στάση της.

- Μη με βάζετε στα μιντέρια γιατί είμαι μαγαρισμένη, τους έλεγε.

Στο μεγάλο δωμάτιο με τα μιντέρια ήσαν πάμπολλες οι εικόνες. Για αυτό και δεν θεωρούσε άξια ούτε κάτω από το βλέμμα τους να βρίσκεται. Ήταν μεγάλη η ντροπή της και η συνείδηση την έτυπτε. Άλλες πάλι φορές έλεγε:

- Η Μαρία και η Λέγκω σώθηκαν, εγώ.....

Πέθανε στα 1858, μόλις σε ηλικία 58 ετών.

Αυτή ήταν η ιστορία για την εικοστή τρίτη Ναουσαία και την τύχη της. Τραγική προσωπικότητα στ' αλήθεια.

.....
Κάποια φορά όμως τα πράγματα ηρεμούν. Το

αίμα και η θλίψη δίνουν τη συνέχεια στη ζωή και στις μικρές χαρές της. Η ζωή συνεχίζεται. Ο κόσμος συνεχίζει να πορεύεται να παντρεύεται να κάνει παιδιά και να ξαναστήνει το σπιτικό του.

Το ίδιο κάνει και ο γιος του Μανόλη και πρώτος εξάδελφος της Σουλτάνας, ο Γρηγόρης, που είχε γεννηθεί στα 1813. Παντρεύεται την Μαρία, γεννημένη στα 1821. Η Μαρία γίνεται μέλος της οικογενείας και γνωρίζει την ίδια τη Σουλτάνα και από πρώτο χέρι την ιστορία μας. Έζησε μάλιστα εκατόν είκοσι τρία χρόνια, και πέθανε στα 1944. Και τα χρόνια αυτά ήσαν αρκετά για να μεταδώσει όλα τούτα και πολλά άλλα στα παιδιά της, αλλά και στο μικρότερο από τα εγγόνια της, τον Κωνσταντίνο Λιάμπα.

Ένδεκα χρόνια την έζησε εκείνος και δεν ήταν λίγα για να διαμορφώσει από πρώτο χέρι ανεξίτηλες μνήμες που εδραιώθηκαν μέσα του και από τις μετέπειτα συζητήσεις με τον πατέρα του. Εκείνος με τη σειρά του τα είπε σε μένα και εγώ θεώρησα σωστό να τα διηγηθώ σε σας.

Μπορεί γι' αυτόν να αποτελεί μια οικογενειακή παράδοση, για όλους όμως εμάς αποτελεί μια πρωτόγνωρη μαρτυρία που καθήκον αλλά και υποχρέωσή έχουμε να καταγράψουμε, συμβάλλοντας ελάχιστα στην καταγραφή της ιστορίας του τόπου μας. Είναι ένα πέρα για πέρα αληθινό κομμάτι της ιστορίας της πόλης που δεν θα πρέπει να χαθεί.

Αλήθεια πόσες ανάλογες ιστορίες δεν διαδραματίστηκαν στις δύσκολες εκείνες ώρες;

.....

Από τότε που άκουσα αυτή την ιστορία και κάθε φορά που κοιτάζω το άγαλμα της Ναουσαίας ηρωίδας στους Στουμπάνους, λίγα μέτρα πριν από το απύθμενο βάραθρο της Αράπιτσας, η σκέψη μου συναντά στο χείλος της πτώσης την Λέγκω και την εξαδέλφη της τη Μαριγώ. Ωστόσο μια θλιβερή ύπαρξη με σκυμμένο το κεφάλι παραμένει λίγα μέτρα παραπίσω μου. Ίσως να είναι η Σουλτάνα...

Νάουσα Ιούνιος 2009

Ποίηση της Αθηνάς Ξανθίδη

Διαδρομές

Σιωπηλή μου
άνοιξη
Έρχεσαι και
φεύγεις
Με ημέρες
ιριδίζουσες
Στη δίνη των νερών

Σε άκλιτους χρόνους
Ιχνηλατώ βήματα και γεύομαι ανάσες
Ονομασίες συλλαβίζοντας
Το γκρίζο διαπερνώντας

Μα έχω κατανόηση
Ακούω τη σιωπή μου
Τότε μιλάς και μου υπόσχεσαι
Τότε ανθίζεις.

Έξι χαϊκού

Ξαναγυρίζεις
Στους καθρέπτες της μνήμης
Σαν καταγίδα

Παλικάρι μου
Δεν βλέπεις τις στάχτες και
Φωτιές κυνηγάς

Οι μάσκες πέφτουν
Και το καρναβάλι, να!
Πάλι αρχίζει

Δεν προλαβαίνουν
Οι λέξεις στα χαϊκού
Να μας προδώσουν

Μια ηλιαχτίδα
Έφερε την άνοιξη
Εσύ πού ήσουν;

Όλο ανθίζω
Για τα μάτια σου μόνο
Για το χειμώνα

Θεσμοί της σχολικής ζωής

Σχολικές εορτές και εκδηλώσεις

του Κωνσταντίνου Αναστ. Λαπαβίτσα

Εκπαιδευτικού

Σκοπός του σχολείου δεν είναι μόνο να λάβει το παιδί την εγκύκλια παιδεία, αλλά να αναπτύξει και άλλες πλευρές του εαυτού του και να ενταχθεί πιο εύκολα στην κοινωνική ζωή ως ενήλικας. Παράγοντες που μας οδηγούν στην επίτευξη αυτού του στόχου είναι η οργάνωση των σχολικών εορτών, θεατρικών παραστάσεων, ενασχόληση του μαθητή με τον αθλητισμό, επίσκεψη μουσείων, αρχαιολογικών τόπων, εκπαιδευτικών εκδρομών και περιπάτων.

Σχολικές εορτές

Οι **σχολικές εορτές** έχουν τεράστια μορφωτική δύναμη και δίνουν πολλές ευκαιρίες να γίνει ευχάριστα η πρόσκτηση νέων γνώσεων. Ακόμα καλλιεργούν την αγωγή του προφορικού λόγου του παιδιού και τις δεξιότητές του. Κινητοποιούν την ευθύνη των παιδιών και βοηθούν στην καλαίσθητη αγωγή τους με την ωραία απαγγελία ενός ποιήματος ή το άκουσμα ενός μελωδικού

τραγουδιού. Γεννούν την αλληλοεκτίμηση, την αλληλοβοήθεια και τη χαρά που πηγάζει από τη συνεργασία όλων των παιδιών. Καλό είναι η επιλογή των θεατρικών έργων, των ποιημάτων και των τραγουδιών να γίνει σε συνεργασία δασκάλου και μαθητών. Πρέπει να αναφερθεί ο κίνδυνος της τυποποίησης που αφαιρεί κάθε ενδιαφέρον απ' όσους συμμετέχουν ή απλώς τις παρακολουθούν. Για να μη χάνουν οι εντυπώσεις

την ζωνρότητά τους και για να μην αμβλύνονται τα συναισθήματα θα πρέπει να μην έχουμε επανάληψη περίπου των ίδιων πανηγυρικών λόγων, θεατρικών παραστάσεων, απαγγελιών κ.τ.λ.

Μέσα από τις σχολικές εορτές τιμούμε τις πράξεις των προγόνων αφυπνίζουμε συνειδήσεις και υπενθυμίζουμε στους γηραιότερους. Ένα έθνος, εν ονόματι της Παγκοσμιοποίησης, δεν θα πρέπει να λησμονεί το ιστορικό παρελθόν του. Λαοί που δεν θυμούνται την ιστορία τους δεν έχουν

Φωτογραφία από τη σχολική γιορτή για την επέτειο της 28^{ης} Οκτωβρίου 1940.
Πλατεία Adderley, Κέιπ Τάουν, 1990

μέλλον.

Αθλητισμός

Όσον αφορά τον **αθλητισμό** το αρχαίο ρητό «νους υγιής εν σώματι υγιεί» πρέπει να βρίσκει πλήρη εφαρμογή στη σημερινή σχολική πραγματικότητα. Δεν πρέπει να ταυτίζουμε τη γυμναστική, ακόμα και τις αθλοπαιδιές, με τον αθλητισμό. Στη σχολική μάλιστα ζωή και στις σχολικές ηλικίες 6-18 ετών η κάθε έννοια έχει το δικό της περιεχόμενο, γιατί και ο σκοπός του κάθε έργου είναι διαφορετικός. Θα πρέπει να κατευθύνουμε τον μαθητή στην επιδίωξη υψηλών επιδόσεων αλλά παράλληλα να διακρίνεται από σεμνότητα, ταπεινοφροσύνη, φιλαλληλία και κοινωνικότητα. Δώσε στην τάξη σου το παράδειγμα πως να χαίρεται ο νέος και να τιμά τη νίκη σε ένα σχολικό αγώνισμα. Εδώ όχι το αποτέλεσμα αλλά πρώτα και κύρια το «τίμιο παιχνίδι» και η «υψηλόφρων άμιλλα» θα ασφαλίζουν το έπαθλο.

Εκπαιδευτικές εκδρομές

Ένας άλλος παράγοντας που συντελεί στη σωματική και ψυχική υγεία του μαθητή είναι η εκδρομή. Νόημα έχει μόνο η εκπαιδευτική εκδρομή που γίνεται με

συγκεκριμένο στόχο: περιήγηση σε γεωγραφικά ενδιαφέρουσες περιοχές, επίσκεψη σημαντικών κέντρων παραγωγής ή αρχαιολογικών χώρων, επικοινωνία με άλλου τύπου εκπαιδευτικές μονάδες, επισκέψεις σε σχολεία άλλων χωρών, σωματική άσκηση κτλ. και όπου, φυσικά, δίνεται η ευκαιρία να γνωριστούν καλύτερα οι μαθητές μεταξύ τους και με τους δασκάλους τους και να ψυχαγωγηθούν.

Μια εκπαιδευτική όμως εκδρομή δεν είναι καθόλου εύκολη υπόθεση. Πρέπει να προετοιμαστεί σε όλες τις λεπτομέρειές της με συλλογή πληροφοριών, συνεννοήσεις με υπηρεσίες, επιχειρήσεις και ιδρύματα. Προϋποθέτει ακόμα ότι ο Δάσκαλος μαζί με τους μαθητές που τυχόν θα προθυμοποιηθούν να έχουν από πριν μελετήσει σοβαρά το «θέμα», να έχουν συγκεντρώσει τα απαιτούμενα στοιχεία και να είναι ικανοί να αντιμετωπίσουν όχι μόνο απρόοπτα αλλά και τις απορίες που θα γεννηθούν κατά τις διάφορες φάσεις της εκδρομής καθώς και αργότερα όταν θα συζητηθούν μέσα στην τάξη, που είναι έργο απαραίτητο, τα αποτελέσματα της εκπαιδευτικής εκδρομής.

Σχολικό θέατρο

Το **σχολικό θέατρο** αποτελεί βιωματική ανάγκη του παιδιού, ιδίως εκείνου που ζει στην επαρχία, μακριά από πόλεις που διαθέτουν παιδικό θέατρο.

Παίρνοντας ένα παιδί μέρος σ' ένα θεατρικό έργο στο σχολείο του μαθαίνει να πετάει από πάνω του τα συμπλέγματα κατωτερότητας, το φόβο απόρριψής του και την ατολμία του να εκφραστεί σωστά και να κινηθεί στη σκηνή.

Μέσα από το ρόλο που

Επταήμερη εκπαιδευτική εκδρομή στο Kruger National Park στη Νότιο Αφρική. Στη φωτογραφία διακρίνονται μαθητές και μαθήτριες του ελληνικού κοινοτικού σχολείου «Κοσμάς ο Αιτωλός» στο Κέιπ Τάουν με το δάσκαλο-διευθυντή του σχολείου Κώστα Λαπαβίτσα, το 1989.

ερμηνεύει, μαθαίνει να σκέπτεται, να επικοινωνεί, να πειθαρχεί σε μια ομαδική δουλειά, αλλά και να χρησιμοποιεί σωστά την πλούσια μητρική μας γλώσσα. Γίνεται πιο κοινωνικό και αναπτύσσει το αίσθημα της ευθύνης, της συνεργασίας και της άσκησης στη μιμητική τέχνη. Έχει επίσης την ευκαιρία να μυηθεί στη μουσική, στο τραγούδι, στο χορό ακόμη και στη ζωγραφική, συμμετέχοντας στην κατασκευή των σκηνικών.

Βασική προϋπόθεση για μια επιτυχημένη σχολική θεατρική παράσταση είναι η κατάλληλη μουσική επένδυση. Η μουσική κεντρίζει το ενδιαφέρον του θεατή τον εισάγει στην ατμόσφαιρα του έργου και κρατά αμείωτο το ενδιαφέρον του. Στη σημερινή εποχή όπου μάλιστα διανύουμε την εποχή της τεχνολογίας υπάρχει αφθονία ηχητικού υλικού, ποικιλία ηχητικών ακουσμάτων (κασέτες – CD κτλ.), το οποίο θα ολοκληρώσει την παράσταση και θα συντελέσει σε ένα άρτιο αποτέλεσμα.

Ακόμα μπορούμε να εντάξουμε στις σχολικές δραστηριότητες την παρακολούθηση θεατρικών παραστάσεων είτε από μαθητές άλλων σχολικών μονάδων πράγμα που αναπτύσσει την άμιλλα μεταξύ των μαθητών είτε από επαγγελματίες ηθοποιούς οι οποίοι επισκέπτονται το εκάστοτε σχολείο. Σκοπός όλων αυτών των δραστηριοτήτων είναι η καλλιέργεια θεατρικής παιδείας καθώς και η καλλιέργεια της ψυχής και του πνεύματος.

Μια επισημάνση που πρέπει να γίνει είναι ότι: οι εορτές θα πρέπει να οργανώνονται όχι σε βάρος της σχολικής εργασίας. Ευχής έργο είναι η διδασκαλία του θεατρικού έργου και οι σχετικές πρόβες να γίνονται εκτός ωραρίου του σχολείου.

Ακόμα θα ήθελα να προσθέσω με βάση την εμπειρία μου ως εκπαιδευτικός αποσπασμένος επί πενταετία (1988 – 1993) στη Ν. Αφρική ότι οι ομογενείς της διασποράς διακρίνονταν από έντονο πατριωτισμό και ελληνικό φρόνημα και κάποιες φορές εντονότερο από τους Έλληνες της Μητροπολιτικής Ελλάδας και ως εκ τούτου η οργάνωση των εορτών και σχολικών παραστάσεων παρουσίαζε πολύ μεγάλο ενδιαφέρον και χαρακτηρίζονταν από επιτυχία. Πλήθος κόσμου κατέκλυζε την Ελληνική κοινότητα στην πόλη του Κέιπ Τάουν σε όλες τις σχολικές εκδηλώσεις οι οποίες οργανώνονταν με καθολική συμμετοχή των μαθητών και εκπαιδευτικών υπό την καθοδήγησή μου σαν διευθυντής του Ελληνικού Κοινοτικού σχολείου. Επίσης πραγματοποιούνταν επιτυχημένες εκδρομές για την επιμόρφωση των μαθητών και καλύτερη γνωριμία μεταξύ τους.

Σκοπός των σχολικών εορτών και θεατρικών παραστάσεων στο εξωτερικό είναι η διατήρηση της εθνικής ταυτότητας των Ελλήνων. Η οργάνωσή τους γίνεται και σε όλες τις χώρες όπου υπάρχουν Έλληνες και εργάζονται Έλληνες εκπαιδευτικοί.

**Μια συνδρομή
της «ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ»
είναι το καλύτερο δώρο
για τους φίλους μας**

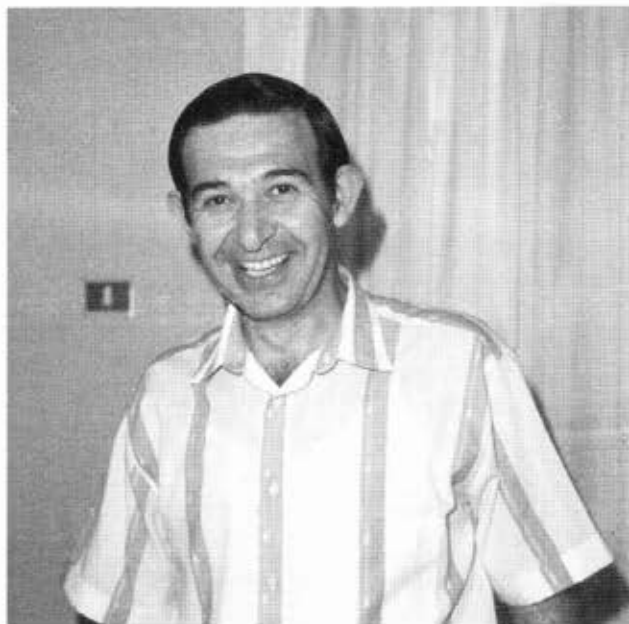
ΤΟ ΧΑΝΤ-ΜΠΟΛ ΣΤΗ ΝΑΟΥΣΑ

Του Κώστα Λούκα
Δάσκαλου

Η ιστορία του Χάντ-μπολ στην Νάουσα μοιάζει με ένα παραμύθι. Το παραμύθι του ασημένιου παπου που έγινε κύκνος. Το 1977, λίγα μόλις χρόνια από την ίδρυση (1974) του Εκπολιτιστικού Γυμναστικού Συλλόγου Νάουσας «Ο Ζαφειράκης», ξεκίνησε και την λειτουργία του το τμήμα του Χάντ-μπολ των Ανδρών. Έκτοτε η ομάδα των Ανδρών συμμετέχει ανελλιπώς σε όλα τα πρωταθλήματα που διοργανώνει η Ομοσπονδία Χειροσφαίρισης Ελλάδος, της οποίας είναι και ιδρυτικό μέλος. Τότε κάποιοι «τρελοί» τόλμησαν να παρουσιάσουν στη Νάουσα ένα εντελώς άγνωστο άθλημα. Κόντρα στις αντιλήψεις της εποχής, που παντοκράτορας ήταν το ποδόσφαιρο και τα μόνα ομαδικά αθλήματα που προσπαθούσαν να ταράζουν τα νερά ήταν το Βόλεϊ και το Μπάσκετ, προσπάθησαν να δείξουν κάτι καινούριο και διαφορετικό. Το πλατύ φίλαθλο κοινό δεν γνώριζε (ούτε και οι περισσότεροι Ναουσαίοι Χαντμπολίστες εκείνης της εποχής) ότι πρόκειται για το πρώτο σε δημοτικότητα άθλημα σάλας στην Ευρώπη. «Παιχνίδι που παίζεται με τα χέρια...» ήταν η δημοφιλέστερη ατάκα απαξίωσης, που πείσμωνε όμως τους αθλητές στις προσπάθειές τους.

Πρωτεργάτες τότε αυτής της προσπάθειας ήταν ο αείμνηστος έφορος Ιορδάνης Ξανθόπουλος και ο προπονητής Στράτος Βαφέας.

Οι πληροφορίες από την εποχή «των σπηλαίων» είναι λιγοστές και αγγίζουν τα όρια του μύθου. Ανύπαρκτες γηπεδικές εγκαταστάσεις, ελάχιστα χρήματα για εξοπλισμό

Ιορδάνης (Δάνης) Ξανθόπουλος

Άνδρες 1977-78

Όρθιοι: Παρλάκογλου Μιχάλης, Λιούμης Αναστάσιος, Ρότζιος Δημήτριος, Μάντσος Νικόλαος, Λιούμης Βασίλειος, Μπαϊτάσης Νικόλαος, Τσιούκας Ιωάννης, Βαφέας Στράτος.

Γονατιστοί: Πατρώνας Ιωάννης, Ιωσηφίδης Πέτρος, Γκέρος Νικόλαος, Βαφέας Δημήτριος, Παναγιωτίδης Κωνσταντίνος

Άνδρες 1986-87

Όρθιοι: Γαργάλας Στέργιος, Λούκας Κωνσταντίνος, Γαγάσης Αθανάσιος, Δεληχρήστος Χρήστος, Χριστοδούλου Αναστάσιος, Αλεξανδριδής Ρωμύλος (προπονητής), Διάκου Χρήστος, Ξανθόπουλος Ιορδάνης (έφορος)
Γονατιστοί: Καραγιάννης Γιώργος, Καραγιάννης Σπύρος, Ιωάννου Κωνσταντίνος, Καραγιάννης Γιάννης, Δαρδαμάνος Θεόδωρος, Παυλίδης Θεόδωρος

(πού οι σημερινοί χορηγοί;), πίεση από τα άλλα αθλήματα που διαγωνίζονταν για την επικράτησή τους (που κάποτε έφτανε στα όρια άγριας κόντρας), ελλιπής τεχνική και διοικητική τεχνογνωσία κλπ.

Στα πρώτα χρόνια η παρουσία έμπειρων αθλητών, μεταναστών από την πρώην ανατολική Ευρώπη, βοήθησε να στηθούν οι βάσεις. Οι άνθρωποι ήταν γνώστες του «δεκάθλου των ομαδικών αθλημάτων» και η τεχνική τους απaráμιλλη για τα ελληνικά δεδομένα. Η ομάδα μας αγωνιζόταν σε υψηλή κατηγορία για αρκετά χρόνια (1977-

1983), αλλά η έλλειψη σοβαρής υποδομής είχε ως αποτέλεσμα, μετά την αποχώρηση της έμπειρης φουρνιάς, τον υποβιβασμό στον «πάτο όλων των κατηγοριών».

Στα πέτρινα χρόνια που ακολούθησαν (1983-1991) μια χούφτα «κολλητών» και «κολλημένων» κατάφερε να κρατήσει ζωντανή την προσπάθεια έχοντας δύο στόχους: 1) Να αναπτυχθεί το Χάντ-μπολ ως το πρώτο άθλημα στην πόλη και 2) Να νικά ο Ζαφειράκης τον Φίλιππο της Βέροιας (γνωστή η κόντρα των δύο πόλεων σε

όλους τους τομείς, γιατί όχι και στο Χάντ-μπολ;) που, ενώ είχε παρόμοιο ξεκίνημα, εξελίχθηκε από νωρίς σε ομάδα ευρωπαϊκού επιπέδου.

Από το 1987 ξεκίνησε μια προσπάθεια οργάνωσης τμημάτων υποδομής με στόχο την μελλοντική αυτόρκεια στελέχωσης του ανδρικού τμήματος με αθλητές προδιαγραφών κορυφής. Ερασιτεχνικά στην αρχή. Οργανωμένα, ακόμα και στην λεπτομέρεια, στην συνέχεια. Προς αυτήν την κατεύθυνση η ίδρυση του τμήματος αθλητικής διευκόλυνσης στο 3^ο Γυμνάσιο Νάου-

σας υπήρξε καταλυτική. Επίσης η ίδρυση του γυναικείου τμήματος, με την ανέλπιστα πετυχημένη πορεία ως την Α1 Εθνική κατηγορία, βοήθησε στην αύξηση της δημοτικότητας του αθλήματος στην πόλη μας.

Το 1991 ήρθε η ώρα να φανεί η δουλειά που έγινε στην υποδομή και να ξεχωρίσει η ομάδα μας. Έτσι ανέβηκε σε 3 χρόνια 3 κατηγορίες, καταπλήσσοντας την Ελλάδα και εδραιώνοντας από τότε την θέση της στην Α2 Εθνική Κατηγορία.

Άνδρες 1990-91

Όρθιοι: Παναγιωτίδης Κωνσταντίνος (έφορος), Ιωάννου Κωνσταντίνος, Γαγάσης Αθανάσιος, Τάνος Δημήτριος, Δρόσος Σταμάτης, Ντίμπαλας Κωνσταντίνος, Τσιγαρίδας Αθανάσιος, Δεληχρήστος Χρήστος (προπονητής)
Γονατιστοί: Πέϊος Νίκος, Παγώνης Αντώνης, Πετράς Ιορδάνης, Χουλιαράς Θωμάς, Καραγιάννης Σπύρος, Τσιτσιλιός Παναγιώτης

Άνδρες 1993-94

Όρθιοι: Ραφαήλ Χρήστος (έφορος), Γιοβανόπουλος Κωνσταντίνος, Τσολάκος Αντώνης, Τσιγαρίδας Αθανάσιος, Γκανέτσιος Δημήτριος, Ντίμπαλας Κωνσταντίνος,

Γαγάτσας Αθανάσιος, Δεληχρήστος Χρήστος (προπονητής).

Γονατιστοί: Ιωάννου Κωνσταντίνος, Παναγιωτίδης Ιωάννης, Λούκας Ιωάννης, Καραγιάννης Σπύρος, Πετράς Ιορδάνης, Τσιούκας Ανδρέας, Κοϊμτζής Θεόδωρος, Πέϊος Νικόλαος.

Βήμα, βήμα κάθε χρόνο (με εντάσεις, απογοητεύσεις, τάλαιπωρία και σκαμπανεβάσματα) η ομάδα μας έστεκε όλο και πιο ψηλά. Χρονιά καμπή για την πορεία του τμήματος υπήρξε το 2000, όταν ανέλαβε την λειτουργία του μια επιτροπή απαρτιζόμενη από παλιούς αθλητές, έμπει-

τμήμα, δημιουργώντας έτσι μια παράδοση στους φιλάθλους της πόλης μας, κάτι το οποίο φαίνεται και από την θέρμη με την οποία παρακολουθούν τους αγώνες της ομάδας μας. Ναουσαίοι αθλητές αγωνίστηκαν σε μεγάλους συλλόγους,

Άνδρες 2008-2009

Όρθιοι πίσω: Τζιώτας Χρήστος, Βλάχος Δημήτριος, Καραγεωργίου Γιώργος, Μάρτος Δημήτριος, Χατζηγεωργίου Χρήστος

Όρθιοι στη μέση: Τέο Παυλίδης (προπονητής), Τέο Ρούσκοφ (Βούλγαρος), Βεργώνης Κώστας, Λουμπουρδής Χρήστος, Γαργάλας Γιώργος, Ίλιε Κρίστιτς (Σέρβος)

Καθιστοί: Ραφαήλ Χρήστος, Μητσικας Παρμενίων, Μανέτας Γιώργος, Δεληχρήστος Θανάσης, Μικρόπουλος Δημήτρης, Πίτος Πασχάλης,

ρους διοικητικούς παράγοντες και δραστήριους γονείς. Οι προσπάθειες εντάθηκαν. Αποτέλεσμα ήταν να πρωταγωνιστήσει (και να συνεχίζει να πρωταγωνιστεί) στις ηλικιακές κατηγορίες πανελλαδικά.

Φέτος η ομάδα του Χάντμπολ των ανδρών δικαιοματικά αγωνίστηκε στην Α1 κατηγορία και πανηγυρικά πέτυχε την παραμονή της. Η φετινή απόδοσή της προδιαγράφει ένα λαμπρό μέλλον.

Κατά την μακρόχρονη αυτή πορεία πολλοί νέοι της κοινωνίας της Νάουσας συμμετείχαν, αθλήθηκαν και ανδρώθηκαν μέσα από αυτό το τμήμα, δημιουργώντας έτσι μια παράδοση στους φιλάθλους της πόλης μας, κάτι το οποίο φαίνεται και από την θέρμη με την οποία παρακολουθούν τους αγώνες της ομάδας μας. Ναουσαίοι αθλητές αγωνίστηκαν σε μεγάλους συλλόγους, συμμετείχαν σε ευρωπαϊκές διοργανώσεις και στελέχωσαν την Εθνική ομάδα. Πέρα όμως από τα αγωνιστικά επιτεύγματα το τμήμα του Χάντμπολ των Ανδρών λειτούργησε, από την αρχή ως και σήμερα, με στόχο τον άνθρωπο, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στην ανάπτυξη του καθενός ξεχωριστά. Οι δεσμοί φιλίας που ενώνουν όλους όσους πέρασαν (έστω και για λίγο) από το τμήμα είναι τόσο ισχυροί που δικαιούται να αναφέρεται ότι λειτουργεί σαν μια οικογένεια.

Η ροδιά

Ιστορία, Μύθοι, Λαϊκή παράδοση

Των Δ. Στυλιανίδη, Επίτ. Δ/ντ'η Ινστ. Φυλλοβ. Δένδρων.

Α. Σιμώνη, Επίτ. Δ/ντή Ινστ. Εδαφολογίας Θεσ/νίκης.

Θ. Σωτηρόπουλου, Εντεταλμ. ερευν. Ινστ. Φυλλοβ. Δένδρων

Μαγδ. Κουκουρίκου, Καθηγ. Βιολογίας Οπωρ/κών Α.Π.Θ.

Ροδιά, Ροιά, Ροά, Σίδη, Πουνική, Ροϊδιά, Ρογδιά κ.α. Ένα δένδρο ελληνικό, το οποίο ύστερα από μακρά περίοδο λήθαργου, άρχισε να αναβλαστάνει φέρνοντας στις μνήμες μας προϊστορικές εποχές, όπου η ροιά στόλιζε τους κήπους του βασιλιά των Φαίακων Αλκίνοου, όπου ένας κόκκος του καρπού της ροιάς, καθόρισε την τύχη της Περσεφόνης, κόρης της θεάς Δήμητρας, όπου μαζί με άλλα δένδρα η ροιά συμμετείχε στο μαρτύριο του Ταντάλου, όπου η θεά Αφροδίτη φυτεύει στο νησί της Κύπρου το πρώτο δένδρο ροιάς και πολλούς άλλους μύθους και δοξασίες.

Εισαγωγή

Τα τελευταία χρόνια, στα πλαίσια της αναδιάρθρωσης των καλλιεργειών, ήλθε στην επικαιρότητα και το δένδρο της ροδιάς, το οποίο φυτεύεται σε πολλές περιοχές της χώρας, ειδικότερα όμως σε πρώην καπνοπαραγωγικές περιοχές.

Έτσι η ροδιά (Επιστημονική ονομασία **Punica granatum**) προχωρεί, μέσα όμως από πολλά ερωτήματα, μέσα από υπεραισιόδοξες προβλέψεις από τη μια μεριά και σκεπτικισμούς, ακόμη και από απαισιοδοξίες από την άλλη. Δυστυχώς προχωρεί η ροδιά χωρίς κάποιο υπεύθυνο πρόγραμμα του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης ή του ΕΘ.Ι.ΑΓ.Ε., με μόνη την ιδιωτική πρωτοβουλία, από την οποία φυσικά δεν λείπει η επιδίωξη του επιχειρηματικού κέρδους.

Στο πρώτο αυτό άρθρο, δεν θα ασχοληθούμε με τεχνικά θέματα της καλλιέργειας και φυσικά δεν θα δοθούν απαντήσεις στα πολλά ερωτήματα που θέτουν εύλογα περιοδικά και εφημερίδες, όταν μάλιστα πολλά από τα ερωτήματα

αυτά είναι και δικά μας ερωτήματα. Θα ασχοληθούμε στο άρθρο αυτό με την ιστορική διαδρομή του δένδρου της ροδιάς, ειδικότερα στη χώρα μας, στηριζόμενοι σε ιστορικά και εν πολλοίς μυθολογικά δεδομένα.

Προσφεύγουμε στη μυθολογία, γιατί όπως λέγει ο Decharme (1959) της Γαλλικής Ακαδημίας, στο κέντρο κάθε ελληνικού μύθου, υπάρχει ο κόκκος ή το σπέρμα κάποιου πραγματικού γεγονότος, κάποιας αλήθειας. Αλλά και ο Βολταίρος

λέγει ότι η μυθολογία είναι η πρωτότοκη αδελφή της Ιστορίας.

Ιστορική διαδρομή - Μυθολογία - Ονοματολογία

Οι περισσότεροι των ασχοληθέντων με τη ροδιά, ξένοι και Έλληνες, θεωρούν ότι πατρίδα της ροδιάς είναι το Ιράν (Περσία) και από το Ιράν δι-αδόθηκε στην λοιπή Ασία, Αφρική και Ευρώπη.

Ο Πλίνιος υποστηρίζει ότι η ροδιά διαδό-θηκε από την Καρχηδόνα και είναι Φοινικική από όπου πήρε το όνομα *Malus Punicum* (Μήλο Φοινικικό). Από την ονομασία αυτή ξεκίνησε ο Λιναίος για να δώσει το όνομα «*Punica granatum L.*», το οποίο καθιερώθηκε οριστικά ως το επιστημονικό όνομα της ροδιάς. Ωστόσο ο De Candolle, φρονεί ότι το όνομα «*Punicum*», δεν οφείλεται στην καταγωγή του δένδρου από την Καρχηδόνα (Φοίνικες), αλλά στο πορφυρούν χρώμα των κλάδων, του άνθους και του καρπού. Εξάλλου η ροδιά δεν είναι αυτοφυής επί της Αφρικανικής παραλίας. Μερικοί πιστεύουν ότι το ταξίδι της ροδιάς ξεκίνησε από την περιοχή που εκτείνεται ανάμεσα στο Ιράν, στο Ιράκ, στο Κουρδιστάν και στο Αφγανιστάν. Κατά τον De Candolle η ύπαρξη αυτοφυών δένδρων αποτελεί προϋπόθεση για να θεωρηθεί μια περιοχή πατρί-δα του δένδρου (Λέτσας, 1957).

Σύμφωνα με Αμερικανικές πηγές, η ροδιά από το Ιράν διαδόθηκε στα Ιμαλάια και στη Β. Ινδία και τον πρώτο π.χ. αιώνα στην Κεντρική και Νότια Ινδία. Στην Αιγυ-πτιακή μυθολογία αναφέρεται ότι σπό-ροι (καρπίδια) ροδιάς συνόδευαν τους Φαραώ μετά τον θάνατο τους. Η ροδιά αναφέρεται και στην Βίβλο, όπου ο Βασιλιάς Σολομών είχε έναν οπωρώ-να από ροδιές αιωνόβιες. Αργότερα, ο προφήτης Μωάμεθ παρατηρεί: «τρώγε-τε το ρόδι, γιατί καθαρίζει το σύστημα από το φθόνο και το μίσος».

Η ροδιά στην Ελλάδα

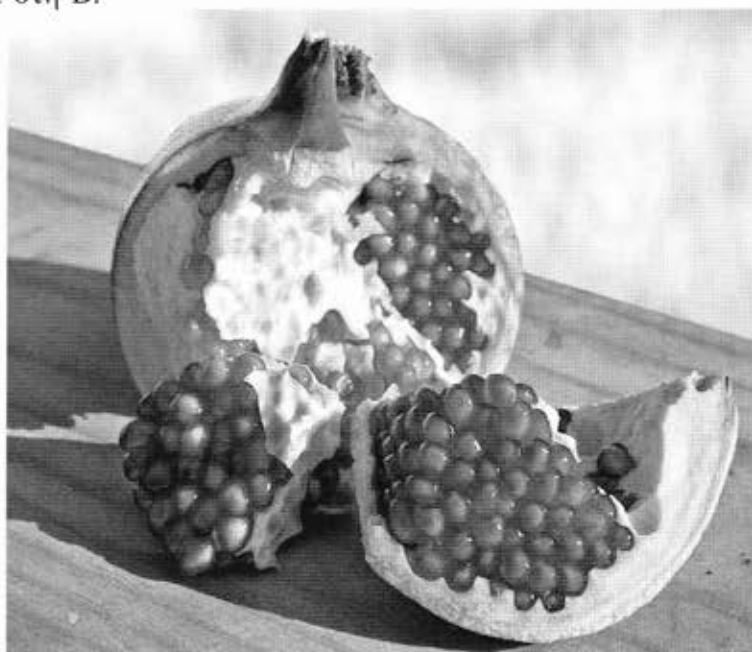
Στην Ελλάδα η καλλιέργεια της ρο-διάς είναι αρχαιότερη από εκείνη της αμυγδαλιάς και της βερικοκιάς και σύγ-

χρονη με την καλλιέργεια της ελιάς, του αμπε-λιού και της συκιάς.

Η ροδιά στη Ελλάδα φέρεται με πολλά ονό-ματα, άλλα με πανάρχαια καταγωγή και άλλα νε-ώτερα, διαφοροποιημένα όλα στις διάφορες πε-ριοχές της χώρας. Οι αρχαίες ονομασίες, «**Ροιά**», «**Ρόα**», «**Ροά**», «**Σίδη**», «**Σίδα**», είναι γνωστές από την αρχαιότητα. Η ονομασία «**Ροιά**», φαίνε-ται ότι καθιερώθηκε από τον Όμηρο και γίνεται ευρεία χρήση αυτής στη μυθολογία. Με την ονο-μασία αυτή αναφέρεται ο Όμηρος στους κήπους του Βασιλιά των Φαίακων Αλκίνοου, τους οποί-ους περιγράφει με τόσο ζωντάνια χρώματα, ώστε έγιναν παροιμιώδεις και μέτρο σύγκρισης για κάθε αξιόλογο κήπο ή εύχymους καρπούς (Λέ-τσας, 1949). Ο φερόμενος δε επί πολλών αργυ-ρών Κερκυραϊκών νομισμάτων περικεχαραγμέ-νος αγρός δεν είναι παρά συμβολική παράσταση των κήπων του Αλκίνοου.

*έκτοσθεν δ' αὐλῆς μέγας ἄρχοντας ἀγχι θυράων
τετράγκος περὶ δ' ἔρκος ἐλήλαται ἀμφοτέρωθεν,
ὄγγαι καὶ ροιαὶ καὶ μηλέαι ἀγλαόκαρποι
συκέαι τε γλυκεραὶ καὶ ἐλαίαι τηλεθώσαι.
Οδύσ. Η 112-116).*

*(καὶ τῆς αὐλῆς ἐξω, σιμὰ σ' τὴν θύραν, μέγας κή-
πος
τετράπλευρος καὶ λίθινος τὸν περιζώνει φράκτης
δένδρ' αὐτοῦ μέσα νυψώνοντας χλωρὰ καὶ φου-
ντωμένα*

απιδυαίς είναι και ροδιαίς λαμπρό-
καρπες μηλέαις,
και με γλυκόκαρπες συκιάς, ελθαίς
θυμό γεμάτες)

Είναι γνωστός ο μύθος της Δή-
μητρας και της Περσεφόνης, όπου η
δεύτερη απήχθη από τον Πλούτωνα
στον Άδη. Η απελπισμένη μητέρα θεά
Δήμητρα (Δημήτηρ), αναζητά παντού
την κόρη της και δεν τη βρίσκει, οπό-
τε ο πείσμων θυμός της εκδηλώνεται
δια τρομερών συμβάντων σε βάρος
των θνητών (*οὐδείς σπόρος εκ της
γῆς ανεφύει*). Προ της απειλούμενης
καταστροφής του ανθρώπινου γένους,
ο Ζεὺς στέλνει τον Ερμή στο Έρεβος,
για να πείσει τον υποχθόνιο θεό να
αφήσει την Περσεφόνη. Ο Άδης συναινεί, προ-
τού όμως στείλει την κόρη στην μητέρα της,
της δίνει κρυφά να φάγει κόκκον ροδιάς (*ροῖῆς
κόκκον ἔδωκε φαγεῖν μελιηδέα λάθρη*). Έτσι,
σύμφωνα με τον νόμο του Δία, η Περσεφόνη θα
παρέμενε με τη μητέρα της κατά τα δύο τρίτα
του χρόνου και το ένα τρίτο θα κατέβαινε στο
καταχθόνιο βασίλειο. Ο νόμος αυτός του Δία δεν
είναι τίποτε άλλο παρά ο νόμος της βλαστήσεως
και των ετησίων μεταβολών της ζωής των φυ-
τών. Η ροδιά θεωρείται από τους μυθολόγους ως
το έμβλημα της ευφορίας και του γάμου, είναι
δε κατ' αυτούς, όσον αφορά την Περσεφόνη, το
ιερόν εχέγγυον της ενώσεως της νεαρᾶς θεᾶς με
τον υποχθόνιο σύζυγό της. Κατά τους Λατίνους
ποιητές, η Περσεφόνη έμενε κοντά στη μητέρα
της μόνο έξι μήνες.

Η αρπαγή της Περσεφόνης και ο πόνος της
Δήμητρας, η διαμονή της στον Άδη και η επι-
στροφή της στο φως, σημαίνει την εξαφάνιση
των ανθέων και των καρπών, τη σκυθρωπή όψη
του εδάφους κατά τον χειμώνα, τη διαμονή των
σπόρων στους κόλπους της γης, την βλάστηση
και την εαρινή άνθησή των.

Τη ροδιά, (ροιά) τη συναντάμε και στο μύθο
του Ταντάλου, όπου μνημονεύεται ως ένα από
τα δένδρα των οποίων οι καρποί προκαλούσαν
την επιθυμία του να τους φάγει (καταδικασμέ-
νος από τους θεούς δεν το κατόρθωνε): Δένδρα
ψηλά από πάνω του κρεμούσαν τον καρπό τους,

Τάφος Λύσανος και Καλλικλέους, Το όνομα του νεκρού
& γιrolάντα με ροδια

δροσάτες αχλαδιές, **ροδιές**, μηλιές γεμάτες μήλα,
συκίες γλυκόκαρπες κι ελιές επάνω στον καρπό
τους, και όταν ο γέρος έκανε τα χέρια του να
απλώσει, μεσ' στα σκιερὰ τα σύγνεφα τα ψήλω-
νε ο αέρας (*Δένδρα δ' υψιπέτηλα κατά κρήθεν χέε
καρπόν, όγχναι και ροιαί και μηλέαι τηλεθώσαι
των οποτ' ιθύσει ο γέρων επί χερσί μάσασθαι τας
δ' άνεμος ρίπτασκε ποτί νέφεα σκίοεντα. Ομήρ.
Οδύσ. Π 582-592*).

Στην Κύπρο τη ροδιά φύτευσε η θεά Αφροδίτη,
προστάτιδα του νησιού (... *την γαρ Αφροδίτην εν
Κύπρω δέντρον φυτεύσαι τούτο φασίν εν μόνον*).

Κατά τον Ησίοδο μυθολογείται ότι η **ροιά** εφύει
εκ του αίματος του Διονύσου. Συναφής προς την
δοξασία αυτή είναι η περί δένδρων φυομένων επί
των τάφων, τα οποία υποτίθεται ότι περικλείουν
την ψυχή του θαμμένου νεκρού. Έτσι επί του τά-
φου του αυτοκτονήσαντος Μενοικέως του υιού
του Κρέοντος, ο οποίος όταν έμαθε την μαντεία
του Τειρεσίου περί της σωτηρίας των Θηβών από
την πολιορκία των επτά επί Θήβας, θυσιάστηκε
εκουσίως, σώσας ούτω την γενέτειραν του. Στον
τάφο του επεφύει **ροιά**.

Ο Διόδωρος αναφερόμενος στον Ηρακλή και
τον ποταμό Αχελώο και την υπό του ποταμού αρ-
δευόμενη έκταση, λέγει ότι εφύοντο μηλιές, **ροι-
ές** και αμπέλια.

Η ροιά στη νήσο Δήλο προσωποποιείται στο
όνομα της μητέρας του Ανίου, προφήτου της νή-
σου. Ήταν υιός του Απόλλωνα και της νύμφης

Ροιάς, θυγατρός του Σταφύλου. Η προσωποποίηση δένδρων και φυτών σε ονόματα γυναικών υφίσταται ακόμη και σήμερα. Λεμονιά, Τριανταφυλλιά, Γαρυφαλλιά, είναι μερικά.

Ο Δημόκριτος συνεβούλευε να φυτεύεται η ροιά πλησίον των μύρτων, για να παράγει περισσότερους καρπούς (*Δημόκριτος δε φησί ροιάν και μυρσίνην αλλήλαις χαίρειν και πλησίον αλλήλων παραφυτευμένας ευφορήσειν και τας ρίζας αλλήλοις συμπλέκειν και μη σφόδρα εγγύς ούσας τυγχάνωσι*).

Ο Φλωρεντίνος υποστηρίζει στα Γεωπονικά του ότι η ροιά δε φοβάται τη θερμότητα και την ξηρασία (*Η ροιά θερμώ αέρι χαίρει και ανύδροις δε φυέται χωρίοις*).

Ο Αριστοτέλης και ο Αριστοφάνης αναφέρουν απυρήνους **ρόας** (*Ροών δε σκληροκόκκων των γαρ απυρήνων Αριστοφάνης εν Γεωργικοίς μνημονεύει*). Κατά τον Γεννάδιο (1959) η ροδιά αυτή πρέπει να είναι η ονομαζόμενη στην Κύπρο «Κουφορώβκα».

Ο Θεόφραστος ισχυρίζεται ότι η κόπρος των χοίρων γλυκαίνει τη δριμύτητα της **ροιάς** και την καθιστά σακχαροδεστέραν.

Το όνομα ροιά ή ρόα, λέγεται ότι είναι Ασιατικής καταγωγής από το Συριακό «Rimmun» και το Αραβικό «Rouman». Αυτό όμως δεν είναι δυνατόν να γίνει αποδεκτό, όταν το όνομα «Ροιά» αναφέρεται στους Ομηρικούς χρόνους.

Σίδα ή Σίδα

Είναι μία ακόμη ονομασία που χρησιμοποιήθηκε από τους Βοιωτούς και τους Κρήτες της αρχαιότητας (Καββάδας). Κατά το λεξικό «Πάπυρος», η λέξη σημαίνει κόκκινος του προελληνικού υποστρώματος. Προέλληνες, σύμφωνα με τη Μεγάλη εγκυκλοπαίδεια και το λεξικό του Ηλίου, θεωρούνται οι Πελασγοί, οι οποίοι κατοίκησαν σε μια ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων και της Μικράς Ασίας στα μισά της 2^{ης} π.Χ. χιλιετιδας. Την Πελασγική προέλευση της ονομασίας δέχονται οι Γεννάδιος και Λέτσας, οι οποίοι θεωρούν

το όνομα ιθαγενές, διότι σώζεται παρεφθαρμένο στην Ιλλυρική γλώσσα ως Σέτζε ή Σέτζα.

Από την ονομασία αυτή προκύπτει ότι η ροδιά υπήρχε στον Ελληνικό χώρο, πολύ πριν ξεκινήσει η επέκταση της από το Ιράν (Περσία) στην Κεντρική και Νότια Ινδία. Περί της Ελληνικής ιθαγένειας της ροδιάς αναφέρονται ο Γεννάδιος (1959) και ο Λέτσας (1957), στηριζόμενοι στο χωρίον του Αθηναίου. Αναφέρουν δε ότι υπό το όνομα τούτο ήτο γνωστή η ροιά στους Βοιωτούς και τους Κρήτες, σε τμήμα της χώρας των αυτεφυέτο η ροιά. Ότι οι Βοιωτοί καλούν τις ροιές σίδες, έτσι γράφει ο Αγαθαρχίδης στη δεκάτη και ενάτη των Ευρωπαϊκών, ενώ οι Αθηναίοι αμφισβητούν τα σχετικά με την χώρα που υποστηρίζουν οι Βοιωτοί την οποία αποκαλούν σίδα. Ο Επαμεινώνδας δικαιολογώντας την υπόθεση, αφού πήρε ξαφνικά κομμένη ροιά από την αριστερά και τους την έδειξε, τους ρώτησε τι όνομα έχει αυτή. Και όταν αυτοί είπαν ότι την λένε ροιά, εμείς όμως είπατε τη λέμε σίδα και ο τόπος αυτό το φυτό έχει ως επί το πλείστον αφότου πήρε αυτή τη προσωνομία και αυτή επεκράτησε. (*Σίδας δ' ότι τας ροιάς καλούσι Βοιωτοί Αγαθαρχίδης εν τη ενάτη και δεκάτη των Ευρωπαϊκών ούτως γράφει: αμφισβητούντων Αθηναίων προς Βοιωτούς περί της χώρας ην καλούσι Σίδας, Επαμεινώνδας δικαιολογούμενος εξαίφνης εκ της αριστεράς μεταλαβών κεκρυμμένη ρόαν και δείξας ήρετο τι καλούσι τούτο. Των δ' ειπόντων ρόαν αλλ' ημείς, είπα, σίδαν, ο δε τόπος τούτ' έχει το φυτόν εν αυτό*

πλείστον αφ'ού την εξαρχής είληφε προσηγορίαν και ενίκησεν).

Από τη λέξη σίδη φέρεται να πήρε την ονομασία του το μέταλλο «σίδηρος», κόκκινο μέταλλο, αν και το ίδιο δεν είναι κόκκινο, αλλά τα οξειδιά του (Λεξικό Πάπυρος, 2008).

Ο Καθηγητής της βοτανικής και συγγραφέας του δεκάτομου βοτανικού λεξικού Δ. Καββάδας, διατυπώνει την άποψη, ότι από όσα ελέχθησαν για την προέλευση του δένδρου, φαίνεται να εισήχθη εξ Ελλάδος στις άλλες χώρες, οπόθεν ίσως και να κατάγεται.

Εκείνο που σαν Έλληνες επιστήμονες μπορούμε άνετα να υποστηρίξουμε, στηριζόμενοι σε στοιχεία της ιστορίας και μυθολογίας, αλλά και στην απλή λογική, είναι ότι δεν ήταν δυνατόν να εισήχθη η ροδιά στα μέσα της 2^{ης} π.Χ. χιλιετηρίδας από το Ιράν (Περσία). Υπήρχε στην Ελλάδα όπως πιθανώς υπήρχε και σε άλλες χώρες, όπως το Ιράν.

Όσον αφορά την αυτοφυόμενη ροδιά που στηρίζει την άποψή της ιθαγένειας, αυτή φαίνεται ότι υπάρχει ακόμη και τώρα σε πολλά μέρη της χώρας. Ο εκ των συγγραφέων του παρόντος άρθρου κ. Στυλιανίδης, το 1951 υπηρετών ως στρατιώτης στην Έδεσσα, βρήκε στην περιοχή της Καβαλιώτισσας μεγάλο αριθμό αγρίων αυτοφυόμενων θάμνων ροδιάς ύψους 1,5-2 μ., με σχετικά μικρούς καρπούς όξινους.

Νεότερες ονομασίες της ροδιάς

Φαίνεται ότι η ονομασία «ροϊδιά», «ροϊδο», και «ρόϊδο», ήταν παλαιότερα οι επικρατέστερες. Το Μακεδονικό τραγούδι «μήλο μου κόκκινο ροϊδο βαμμένο...», καθώς και το γνωστό «τα 'κανα ροϊδα», δηλαδή τα θαλάσσωσα, τα 'κανα μούσκεμα, το επιβεβαιώνουν. Όπως αναφέρεται στο λεξικό «Πάπυρος», δι' αποσιωπήσεως του (ι) προέκυψε η ροδιά και το ρόδι που σήμερα βρίσκονται σε χρήση. Το όνομα «ρογδιά» φαίνεται ότι υπάρχει στην Κρήτη όπως αποδεικνύεται από τη σχετική μαντινάδα: «νύφη μου ανέβα στον οντά και έμπα στην κάμαρά σου, το ρόγδι εκεί να σπάσουνε τα χέρια τα δικά σου. Ως είναι το ρόγδι σόγεμο απ' την κορφή ως τον πάτο έτσα να καταστέσετε χρυσό νοικοκυράτο» (εφημ. Αγροτικοί

Ορίζοντες).

Βιβλιογραφία

- 1) Αγροτικοί Ορίζοντες: «Το ρόδι φέρνει γούρι». 30 Δεκ. 2008, Σελίδα 2.
- 2) Chandler W.H. 1965: Εγχειρίδιο Δενδροκομίας. Τόμος Α. Μετάφραση Λαζάρου-Καραμάνου. Εκδόσεις Μ. Γκιούρδα.
- 3) Γεννάδιος Π.Γ. 1959: Λεξικόν Φυτολογικόν. Β' εκδόσις μετά συμπληρώσεων. Τόμος 2^{ος}, Σελίδες: 794-796.
- 4) Decharme. P. 1959: Ελληνική Μυθολογία της Γαλλικής Ακαδημίας. Σελ. 367. Εκδόσεις Παρθενών.
- 5) Καββάδας Δ.: Πουνική. Εικονογραφημένο Βοτανικό Φυτολογικό Λεξικό. Τόμος VII. Σελίς 3257. Εκδόσεις Ξένου.
- 6) Λέτσας Α. 1949: Μυθολογία της Γεωργίας. Τόμος Ι. Σελίδες: 26, 27, 104, 263, 378, 400. Θεσσαλονίκη.
- 7) Λέτσας Α. 1952: Μυθολογία της Γεωργίας. Τόμος ΙΙ. Σελίς 198. Θεσσαλονίκη.
- 8) Λέτσας Α. 1957: Μυθολογία της Γεωργίας. Τόμος ΙΙΙ. Σελίδες 349, 390-393. Θεσσαλονίκη.
- 9) Λεξικό Ελληνικής Γλώσσας. 2008: Τόμος 10^{ος}. Σελίδες 288, 480. Εκδόσεις Πάπυρος-Γραφικές Τέχνες.
- 10) Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια: Πελασγικός-Πελασγική αυτοκρατορία. Τόμος 19^{ος}. Σελίς 110. Εκδοτικός οργανισμός Φοίνιξ.
- 11) Νεώτερον Ορθογραφικόν και Εγκυκλοπαιδικόν Επίτομον Λεξικόν: Πελασγοί. Τόμος 2^{ος}, Εκδόσεις Ηλίου.
- 12) Φρουτονέα. 2006: Ξεκίνησε η νέα χρονιά για τα ρόδια. Τεύχος 82. Σελίδα 38.

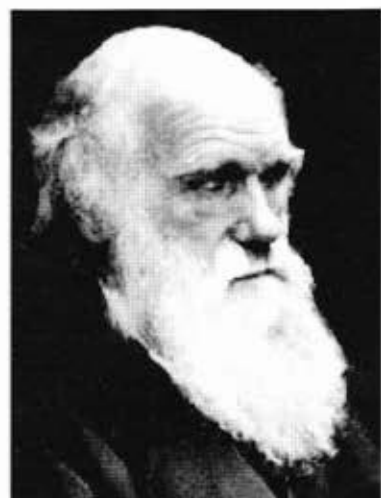
2009: Έτος Δαρβίνου

Της Κατερίνας Κεράστα

Το έτος 2009 βρίσκεται με διπλή σημασία στον αστερισμό του Κάρολου Δαρβίνου: Ο ίδιος γεννήθηκε πριν από 200 χρόνια, ενώ πριν από 150 χρόνια έθεσε σε κυκλοφορία το ριζοσπαστικό έργο του: «Η προέλευση των ειδών».

Για να τιμηθεί αυτή η επέτειος έχουν δημιουργηθεί διάφοροι ιστότοποι, στους οποίους θα παρουσιαστούν σταδιακά η ζωή και τα έργα του Δαρβίνου, αλλά και οι επιπτώσεις από την αξιοποίηση της εξελικτικής αντιλήψεως στην επιστήμη. Το Ίδρυμα «Giordano Bruno» στη Γερμανία δημιούργησε τον ιστότοπο <http://darwin-jahr.de/> με τίτλο «Η εξέλιξη υπάρχει παντού», στον οποίο έχει εισαχθεί ήδη πλούσιο υλικό σχετικά με την εξελικτική βιολογία και τον εμπνευστή της.

Charles Robert Darwin (1809 - 1882).

Γεννήθηκε στο Mount (Shrewsbury) και πέθανε στο Downe (London-Bromley). Ο νεαρός Δαρβίνος που ήταν πέμπτο από έξι παιδιά στην οικογένεια, ήθελε πάντα να γίνει χημικός και, λόγω των συλλογών από σκαθάκια, αχιβάδες,

πεταλούδες κ.ά. που συντηρούσε στο σχολείο, σήμερα θα λέγαμε Βιολόγος. Στο πανεπιστήμιο του Εδιμβούργου άρχισε ο Δαρβίνος να σπουδάζει Ιατρική σε ηλικία 16 ετών, λόγω επιμονής του πατέρα του. Μετά από σύντομο χρονικό διάστημα είχε ο νεαρός φοιτητής πολλά προβλήματα, τόσο λόγω της περιγραφής των ασθενειών στις παραδόσεις που του προκαλούσαν, όπως έλεγε, ρίγος, όσο και λόγω των εγχειρίσεων χωρίς αναισθησία που έθιγαν την ευαισθησία του. Μετά από 2 χρόνια εγκατέλειψε ο Δαρβίνος τη σπουδή της Ιατρικής και το έτος 1827 άρχισε να σπουδάζει Θεολογία στο Καίμπριτζ, πάλι

με πίεση του πατέρα του, για να γίνει παπάς. Αυτή είναι και η μόνη σπουδή που ολοκλήρωσε ο Δαρβίνος, αν και αυτή η λεπτομέρεια αποσιωπάται συνήθως από το βιογραφικό του και ο μεγάλος ερευνητής αναφέρεται αφηρημένα ως “φυσιοδίφης”.

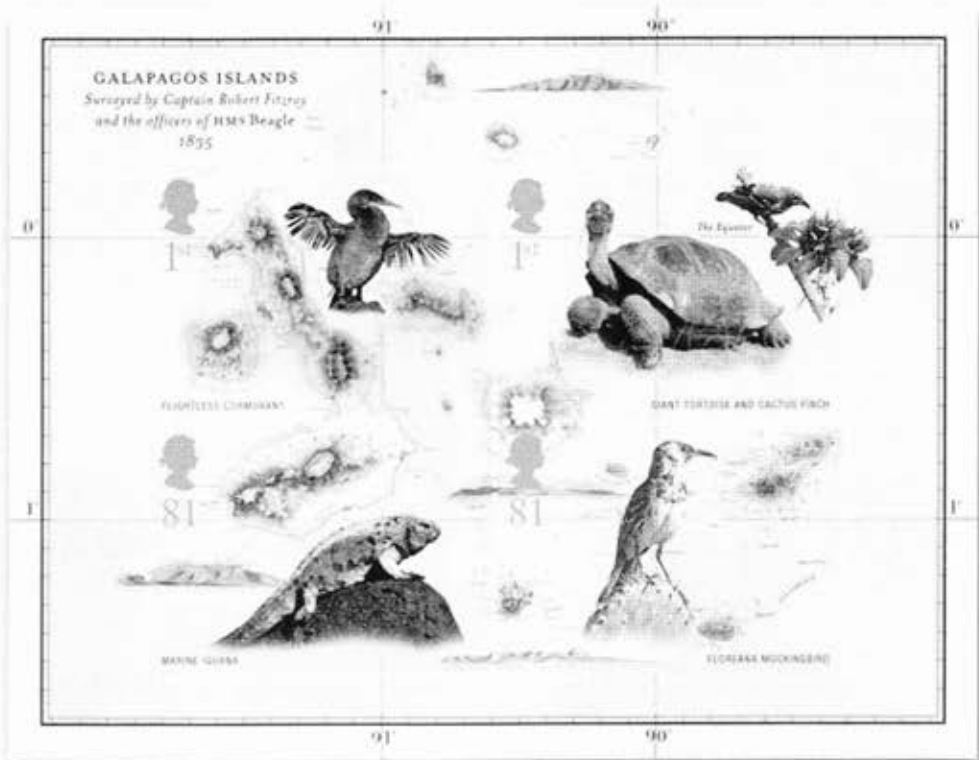
Κατά τη διάρκεια των σπουδών του μελετούσε παράλληλα με τη Θεολογία και γεωλογικά, βιολογικά και άλλα θέματα που συνέχισαν να τον ενδιέφεραν από τα σχολικά του χρόνια. Με αυτές τις δραστηριότητές του και λόγω της συλλογής σκαθαριών και αχιβάδων που συνέχιζε να διατηρεί, πήρε ο τελειόφοιτος Δαρβίνος μια πρόσκληση να συνοδεύσει διετή εξερευνητική αποστολή στη νότια Αμερική που είχε στόχο να καταγράψει τα ζωικά είδη αυτής της ηπείρου. Το 1831 ξεκίνησε το ταξίδι με το πλοίο “Beagle” και πρώτος σταθμός ήταν η Βραζιλία. Στην περιοχή του Ρίο ντε Τζανέιρο μάζεψε ο Δαρβίνος πολλά είδη άγνωστων στη Βρετανία σκαθαριών και εντόπισε σε γεωλογικά υποστρώματα υπολείμματα εξαφανισμένων ζώων. Για κάθε μέρα ερευνών κρατούσε ο ερευνητής ειδικό ημερολόγιο και ταυτόχρονα έστελνε επιστολές με την πορεία του ταξιδιού του σε φίλους στην Αγγλία, ώστε να μην χάνονταν οι μελέτες του, αν συνέβαινε κάποιο ατύχημα.

Το ταξίδι που είχε προγραμματιστεί αρχι-

κά με διετή διάρκεια, κράτησε τελικά περί τα 5 χρόνια και έφερε τους ερευνητές, μέσω του στενού του Μαγγελάνου στον Ειρηνικό, στη Νέα Ζηλανδία και την Αυστραλία. Στα νησιά του Αρχιπελάγους Γκαλαπάγκος κατέγραψε ο Δαρβίνος τα ζωικά είδη που είχαν απομονωθεί από τις ηπείρους και διαπίστωσε ότι υπήρχαν γιγάντιες χελώνες, ήρεμα και φιλικά προς τον άνθρωπο πτηνά, με διαφορετικά διαμορφωμένα ράμφη κ.ά. Μελέτησε επί-σης τα πετρώματα

από σχετικά πρόσφατες εκρήξεις ηφαιστειών και τις ιδιομορφίες στη μορφή και τη συμπεριφορά διάφορων ζώων. Τη σημασία αυτών των μελετών δεν συνέλαβε από την αρχή σωστά ο Δαρβίνος, αργότερα αποδείχθηκαν όμως θεμελιώδη για τα μεταγενέστερα συμπεράσματά του. Το 1836 επέστρεψε η αποστολή στην Αγγλία με διαδρομή νότια της Αφρικής και πάλι μέσω Βραζιλίας και ο Δαρβίνος είχε μαζί του ένα τεράστιο όγκο υλικού που έπρεπε πλέον να τύχει επεξεργασίας.

Το 1859 δημοσίευσε το βιβλίο με τίτλο “Η προέλευση των ειδών” (“The origin of species”) τα πορίσματα από αυτό το ταξίδι του και από τις συγκριτικές μελέτες που πραγματοποίησε για πάνω από 20 χρόνια. Σ’ αυτό το βιβλίο υποστηρίζει ο Δαρβίνος ότι τα είδη του ζωικού βασιλείου δεν παραμένουν αμετάβλητα, όπως υποστήριζε ο Αριστοτέλης, αλλά έχουν κοινή καταγωγή και εξελίσσονται με την πάροδο των χιλιετιών. Μόνο εκείνα τα είδη του ζωικού και φυτικού βα-

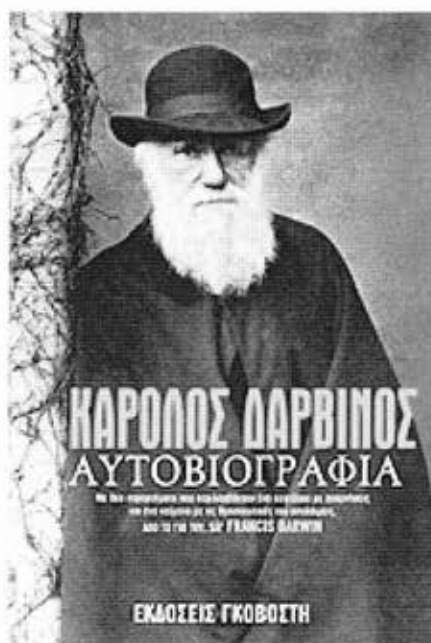

Τον Φεβρουάριο 2009 εκδόθηκαν από τα βρετανικά ταχυδρομεία δύο σειρές γραμματοσήμων προς τιμήν του Κάρολου Δαρβίνου (Charles Darwin) που γεννήθηκε πριν από 200 χρόνια και της πρώτης έκδοσης του βιβλίου του «Η προέλευση των ειδών» πριν από 150 χρόνια. Επάνω το πρώτο σετ των τεσσάρων γραμματοσήμων

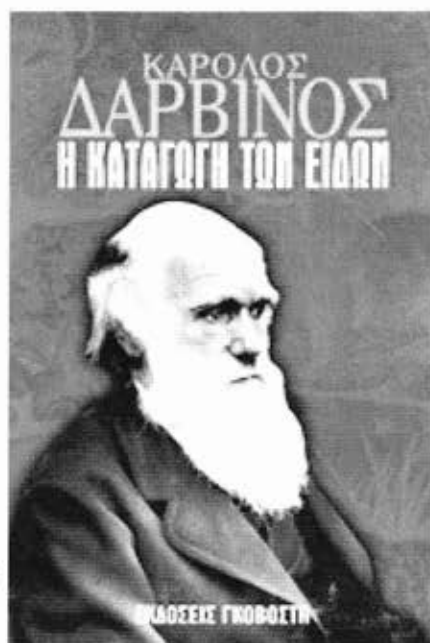
σιλείου επιβιώνουν στη φύση, τα οποία προσαρμόζονται στο εκάστοτε περιβάλλον, όπως αυτό διαμορφώνεται από γεωλογικά, φυσικοχημικά κ.ά. φαινόμενα. Λεπτομέρειες για το μηχανισμό που διατηρεί στα ζώα και φυτά τις πληροφορίες για τις απαιτούμενες βέλτιστες ιδιότητες, δεν ήταν σε θέση να δώσει βέβαια ο Δαρβίνος, γιατί εκείνη την εποχή δεν ήταν γνωστές σημαντικές λεπτομέρειες για τα βιολογικά φαινόμενα.

Αυτή η θέση δημιούργησε αμέσως έντονες συζητήσεις μεταξύ των επιστημόνων και των θεολόγων, δεδομένου ότι προεκτάσεις των σκέψεων του Δαρβίνου οδηγούσαν στο συμπέρασμα ότι ο άνθρωπος αποτελεί εξέλιξη κάποιων ειδών πιθήκων. Ο Δαρβίνος, σπουδασμένος θεολόγος ο ίδιος, τιλοφορήθηκε ως άθεος και χλευάστηκε με δημοσιεύματα ως απόγονος πιθήκων, οι προσπάθειες των θρησκόληπτων κύκλων να τον γελοιοποιήσουν ήταν άμπολλες.

Παρά τις πολλαπλές αντιδράσεις, το πρώτο βιβλίο του Δαρβίνου έγινε ανάγραστο σε μερι-

Κάρολος Ντάρβιν
Η ΚΑΤΑΓΩΓΗ
ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Μερικά από τα βιβλία του Κάρολου Δαρβίνου: «Αυτοβιογραφία», «Η καταγωγή του ανθρώπου», «Η καταγωγή του ανθρώπου και η σεξουαλική επιλογή», «Η καταγωγή των ειδών», «Ταξιδεύοντας με το Μπίγκλ στη Γη του Πυρός και τα νησιά Γκαλαπάγκος»

κές μέρες και ακολούθησαν πολλές επανεκδόσεις και μεταφράσεις σε όλες τις γλώσσες του κόσμου. Με νεότερα βιβλία του, "The variation of animals and plants under domestication" (1868), "The descent of man and selection in relation to sex" (1871) και "The expression of emotions in animals and man" (1872) συμπλήρωσε και βελτίωσε ο Δαρβίνος τις θέσεις του για την εξέλιξη των ειδών. Σύντομα ανακαλύφθηκαν δε και οι μελέτες του Μέντελ, ο οποίος κατά σύμπτωση ήταν επίσης θεολόγος και η τοποθέτηση των αντιδραστικών κύκλων έγινε σταδιακά πιο προσεκτική. Οι απόψεις του Δαρβίνου καθιερώθηκαν με την πάροδο των δεκαετιών στην επιστήμη και, με την απελευθέρωση των κοινωνιών από τις θρησκευτικές εξαρτήσεις, στους κύκλους των μορφωμένων

ανθρώπων.

Ο Δαρβίνος παντρεύτηκε το έτος 1839 την ξαδέλφη του Emma Wedgwood και απέκτησαν 10 παιδιά, από τα οποία έζησαν τα 7. Μέχρι το θάνατό του έγινε μέλος σε πολλές επιστημονικές ενώσεις της Βρετανίας, της Γαλλίας κ.ά.

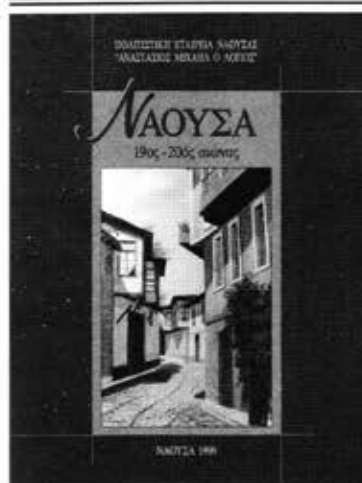
Το δεύτερο σετ των έξι γραμματοσήμων.

*...βιβλία που δεν πρέπει να λείπουν από
την βιβλιοθήκη σας*

ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ ΣΤΟΥΓΙΑΝΝΑΚΗ
ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΝΑΟΥΣΗΣ
ΑΠΟ ΤΗΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ
ΤΗΣ ΤΟ 1822
(ΚΑΤΑ ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ ΣΧΕΔΙΑΣΜΑ Δ. ΠΛΑΤΑΡΙΔΟΥ)

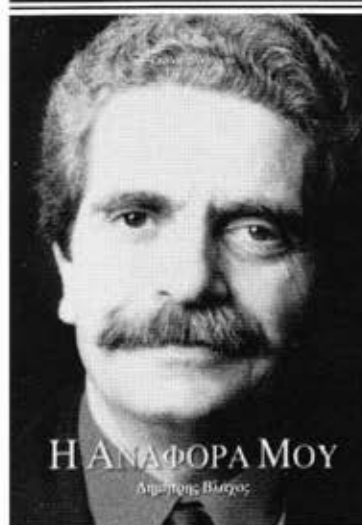
Σελ. 270, τιμή 20€

ΝΑΟΥΣΑ, 19ος-20ος αι.

Συλλογικό έργο που παρουσιάζει πτυχές της ιστορίας της
πόλης μετά την καταστροφή της το 1822 και μέχρι τον Β'
Παγκόσμιο πόλεμο

Σελ. 414, τιμή 25 € (χαρτόδ.) & 30 € (πανόδ.)

ΔΗΜΗΤΡΗ ΒΛΑΧΟΥ
Η ΑΝΑΦΟΡΑ ΜΟΥ

Μια ιδιαίτερως ενδιαφέρουσα αφήγηση του για πέντε
τετραετίες δημάρχου Νάουσας, που φωτίζει πολλές
πτυχές της σύγχρονης ιστορίας της πόλης, αλλά και της
Ελλάδας γενικότερα.

Σελ. 318, τιμή 20 €

ΔΙΑΘΕΣΗ: Πολιτιστική Εταιρεία Νάουσας Δημοτική βιβλιοθήκη τηλ. 23320 24102
Αλέξανδρος Οικονόμου τηλ. 23320 29380
Αποστέλλονται και με αντικαταβολή

